

Evaluatie Subsidieregeling hedendaagse cultuur Noord- Brabant, paragraaf 1 professionele kunsten 2025 - 2028

Eindrapport

Evaluatie Subsidieregeling hedendaagse cultuur Noord- Brabant, paragraaf 1 professionele kunsten 2025 - 2028

Eindrapport

Pauline Modderman
Emma van den Aakster
Felix Vogel

DATUM 20-3-2026
VERSIE Definitief

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
1.1	Achtergrond	3
1.2	Aanpak evaluatie	3
1.3	Leeswijzer	4
2.	Samenvatting conclusies en aanbevelingen	6
3.	Situatieschets verdelen van middelen in de cultuursector	10
4.	Fase 0: totstandkoming van de subsidieregeling	13
5.	Fase 1: vaststelling van de inhoud van de subsidieregeling	16
6.	Fase 2: aanvragen en beoordelen	21
7.	Fase 3: besluitvorming	30
8.	Fase 4: bezwaren	33
9.	Aanbevelingen	38
	Bijlage I: Evaluatiekader	42
	Bijlage II: Overzicht gesprekspartners	43
	Bijlage III: Documentenlijst	44

1. Inleiding

1.1 Achtergrond

In de periode 2023-2024 is de subsidieregeling Hedendaagse Cultuur Noord-Brabant, paragraaf 1 professionele kunsten 2025-2028 (hierna: de subsidieregeling) voorbereid, vastgesteld en uitgevoerd.¹ De subsidieregeling heeft betrekking op meerjarige subsidies voor professionele kunstinstellingen in de provincie Noord-Brabant.

In de periode december 2023 - februari 2024 dienden 106 culturele instellingen een aanvraag in bij de provincie. Na sluiting van de aanvraagtermijn zijn 99 aanvragen beoordeeld door een onafhankelijke adviescommissie. Deze adviescommissie bracht adviezen uit aan Gedeputeerde Staten. Op basis van deze adviezen namen Gedeputeerde Staten een besluit over toekenning en afwijzing van subsidie. 88 aanvragen zijn positief beoordeeld, waarvan 53 instellingen subsidie hebben ontvangen (voor de andere 35 positief beoordeelde instellingen was het budget ontoereikend, zij vielen onder de zaaglijn). Op 4 juli 2024 zijn de uitkomsten bekendgemaakt. Naar aanleiding van de besluiten zijn 34 bezwaren ingediend. De behandeling van deze bezwaren liep tot september 2025.

Vanuit het culturele veld is kritiek geuit op verschillende onderdelen van het proces, waaronder de duur van de bezwaarafhandeling. Mede naar aanleiding hiervan heeft de provincie besloten het gehele proces van totstandkoming, uitvoering, besluitvorming en bezwaarafhandeling onafhankelijk te laten evalueren. De evaluatie bevat een feitelijke beschrijving van het proces, de ervaringen van de betrokken gedurende het proces, en conclusies en aanbevelingen.

1.2 Aanpak evaluatie

In deze evaluatie hebben we informatie opgehaald over de verschillende fasen van het proces. We onderscheiden hierin de volgende fasen:

- Fase 0: de totstandkoming van de subsidieregeling;
- Fase 1: de vaststelling van de inhoud van de subsidieregeling;
- Fase 2: het aanvraag- en beoordelingsproces;
- Fase 3: de besluitvorming;
- Fase 4: de bezwarenprocedure.

Wij hebben deze fasen geanalyseerd aan de hand van een evaluatiekader (zie bijlage I). Dit evaluatiekader hebben wij ontwikkeld op basis van eerdere evaluaties van de verdeling van meerjarige cultuursubsidies.² Per fase bevat het kader verschillende waarderingselementen. Voorbeelden hiervan zijn: heldere communicatie in de totstandkoming, een richtinggevende en duidelijke subsidieregeling in de inhoudelijke uitwerking, een objectieve beoordeling en een herleidbare besluitvorming. Het gebruik van waarderingselementen biedt ons handvaten om het doorlopen proces niet alleen te beschrijven, maar ook te waarderen. De waarderingselementen vormen de basis voor onze deelconclusies per fase.

Om informatie op te halen hebben wij de volgende methoden ingezet:

¹ Provincie Noord-Brabant (2023). Subsidieregeling hedendaagse cultuur Noord-Brabant.

² In 2025 evalueerde KWINK groep bijvoorbeeld de verdeling van de meerjarensubsidies in [Den Haag](#), [Rotterdam](#) en [Groningen](#).

- 1. Documentenanalyse.** Wij hebben relevante documenten geanalyseerd, waaronder de subsidieregeling, het aanvraagformulier, het beoordelingskader, communicatiematerialen, besluitvormingsdocumenten, het totaaladvies van de Adviescommissie Professionele Kunsten 2025-2028 en documenten met betrekking tot de bezwarenprocedure. In bijlage III hebben wij een totaaloverzicht van de geraadpleegde documenten opgenomen.
- 2. Digitale postbus onder aanvragers.** Om de ervaringen van aanvragers breed op te halen, hebben we een digitale postbus ingericht waarvoor alle aanvragers zijn uitgenodigd. De provincie heeft de contactgegevens van alle aanvragers verstrekt en de aanvragers zijn vervolgens per mail door ons benaderd met een uitnodiging en link voor de digitale postbus. Aanvragers konden via deze digitale postbus hun ervaringen delen over de totstandkoming van de regeling, het aanvraag- en beoordelingsproces, de besluitvorming en de bezwaarafhandeling. In totaal hebben 46³ (van de 106) aanvragers input geleverd via de digitale postbus.
- 3. (Groeps)gesprekken.** Daarnaast hebben wij 24 (groeps)gesprekken gevoerd met verschillende betrokkenen. Wij spraken onder meer met medewerkers van de provincie, de voorzitter, secretaris en leden van de adviescommissie, aanvragers (zowel gehonoreerd als niet-gehonoreerd, zowel instellingen die bezwaar hebben ingediend als instellingen die geen bezwaar hebben ingediend) en medewerkers van andere subsidieverstrekken, zoals gemeenten en fondsen. In bijlage II hebben we een totaaloverzicht van de gesprekspartners opgenomen.

Vervolgens hebben wij de verzamelde informatie geanalyseerd en conclusies geformuleerd. Daarbij hebben wij steeds expliciet onderscheid gemaakt tussen feiten, percepties van betrokkenen en ons oordeel aan de hand van waarderingselementen uit het evaluatiekader.

1.3 Leeswijzer

Dit rapport is als volgt opgebouwd: hoofdstuk 2 bevat een samenvatting van de conclusies en aanbevelingen die uit deze evaluatie volgen. In hoofdstuk 3 schetsen wij eerst de bredere context van het verdelen van middelen in de cultuursector. In dit hoofdstuk gaan wij in op landelijke ontwikkelingen en bekende knelpunten bij het verdelen van meerjarige cultuursubsidies, en schetsen we de context in de provincie Noord-Brabant. In de hoofdstukken 4 tot en met 8 lopen wij de vijf fasen van het proces langs: de totstandkoming van de subsidieregeling (hoofdstuk 4), de vaststelling van de inhoud van de subsidieregeling (hoofdstuk 5), het aanvraag- en beoordelingsproces (hoofdstuk 6), de besluitvorming (hoofdstuk 7) en de bezwarenprocedure (hoofdstuk 8). Hoofdstuk 9 bevat onze aanbevelingen voor de provincie.

Voor elke fase van het subsidieproces geven we eerst een feitelijke beschrijving, gevolgd door een beschrijving van de opgehaalde percepties. Tot slot komen we aan de hand van de waarderingselementen (zie paragraaf 1.2) tot onze conclusies.

Het rapport bevat daarnaast de volgende bijlagen:

- Bijlage I: Evaluatiekader.
- Bijlage II: Overzicht gesprekspartners.
- Bijlage III: Documentenlijst.

³ Van de 46 instellingen die gebruik hebben gemaakt van de digitale postbus, waren 29 gehonoreerde aanvragers en 17 niet-gehonoreerde aanvragers.

In het rapport verwijzen we niet naar individuele gesprekspartners. Bij het beschrijven van opgehaalde percepties hanteren we daarom de volgende begrippen:

- ‘Medewerkers van de provincie’. Hieronder kunnen worden verstaan beleidsmedewerkers cultuur, juristen, subsidiebehandelaars en de Gedeputeerde (bestuurder).
- ‘Betrokkenen bij het beoordelingsproces’. Hieronder kunnen worden verstaan de voorzitter, de secretaris, algemene leden van de adviescommissie Professionele Kunsten 2025-2028 en schrijvers voor deze adviescommissie.
- ‘Andere subsidieverstrekken’. Hieronder kunnen worden verstaan gemeente Breda, 's-Hertogenbosch, Eindhoven en Tilburg, en Raad voor Cultuur en Fonds Podium Kunsten.

2. Samenvatting conclusies en aanbevelingen

2.1 Over de evaluatie

Dit rapport bevat het resultaat van de evaluatie van KWINK groep naar de subsidieregeling Hedendaagse Cultuur Noord-Brabant, paragraaf 1 professionele kunsten. Op basis van deze subsidieregeling zijn besluiten genomen over de verdeling van de subsidies in de periode 2025-2028. De evaluatie vond plaats van januari – maart 2026. Voor de evaluatie zijn verschillende methoden ingezet: 24 (groeps)gesprekken met aanvragers en betrokkenen binnen en buiten de provincie, een digitale postbus (ingevuld door 46 aanvragers), en een documentanalyse. Op basis van alle opgehaalde informatie (feiten en percepties) zijn we tot conclusies en aanbevelingen gekomen.

In dit hoofdstuk vatten we de conclusies en aanbevelingen samen. In het rapport is een nadere onderbouwing opgenomen (hoofdstukken 4 tot en met 8). Op basis van de conclusies formuleren we in hoofdstuk 9 tien aanbevelingen voor de provincie. Per aanbeveling hebben we in hoofdstuk 9 een nadere uitwerking opgenomen. Het rapport begint met een situatieschets (hoofdstuk 3), waarin we stilstaan bij landelijke ontwikkelingen en de context in de provincie Noord-Brabant beschrijven. De situatieschets geeft inzicht in de uitdagingen die spelen rondom de verdeling van (meerjarige) cultuursubsidies, en laat zien dat veel van de uitdagingen in Noord-Brabant ook spelen bij veel andere overheden en fondsen.

2.2 Samenvatting van de conclusies en aanbevelingen

Vooraf

Naast de aanbevelingen per fase, bevelen we de provincie aan om daaraan voorafgaand een aantal stappen te zetten.

Aanbeveling 1: Start tijdig met het aanstellen van een (intern) projectleider en het opstellen van een overzicht van alle stappen in het proces van subsidieverdeling en de bijbehorende planning. Houd vervolgens bij welke stappen zijn gezet en waarom.

Fase 0: Totstandkoming van de regeling

We concluderen dat het culturele veld in beperkte mate inhoudelijk betrokken is geweest bij de totstandkoming van de subsidieregeling: het veld is wel geïnformeerd, maar wat ontbreekt is het tijdig en breed ophalen van input in het culturele veld, op een moment dat deze input ook nog gebruikt kon worden bij het vormgeven van de uitgangspunten van de regeling.

Over de input die wel is opgehaald, concluderen we dat de provincie onvoldoende transparant heeft teruggekoppeld wat hiermee is gedaan. Hierdoor bleef het voor het culturele veld onduidelijk hoe de input is meegewogen. Het ontbreken van transparante terugkoppeling heeft bijgedragen aan het gevoel van beperkte betrokkenheid en heeft het vertrouwen in het proces onder druk gezet.

Aanbeveling 2: Geef het culturele veld in een vroeg stadium de kans om mee te denken over de keuzes in het cultuurbeleid van de provincie. Door het veld in een vroeg stadium te betrekken vergroot de provincie het draagvlak voor de kaders.

Fase 1: vaststelling van de inhoud van de subsidieregeling

Over de inhoud van de subsidieregeling concluderen we dat deze duidelijk en helder is. Daarnaast constateren we dat de indeling in categorieën en werking met disciplineplafonds een bepaalde mate van dekking over de verschillende disciplines borgt. Tegelijkertijd beweegt de subsidieregeling hierdoor niet mee met ontwikkelingen in het culturele veld, doordat de disciplineplafonds zijn gebaseerd op eerdere subsidieperioden.

Verder concluderen we dat de provincie de inhoudelijke keuzes die ten grondslag liggen aan de subsidieregeling verder zou kunnen onderbouwen en verhelderen. De provincie heeft voorafgaand aan de vaststelling van de subsidieregeling in een statenmededeling de uitgangspunten voor de regeling toegelicht. Tegelijkertijd zijn sommige keuzes in de uitgangspunten beperkt onderbouwd. Er is bijvoorbeeld niet duidelijk beschreven waarom de provincie kiest voor disciplineplafonds. Ook zou het voor de herleidbaarheid behulpzaam zijn als de provincie de inhoudelijke onderbouwing voor keuzes op meer plekken communiceert, zodat dit voor het culturele veld navolgbaarder is.

Aanbeveling 3: Verhelder de inhoudelijke keuzes die ten grondslag liggen aan de subsidieregeling.

Fase 2: aanvragen en beoordelen

Aanvragen

We concluderen dat de aanvraagprocedure grotendeels toegankelijk was, onder andere doordat de digitale aanvraagomgeving technisch goed functioneerde en doordat de provincie duidelijk communiceerde over de indieningsdeadline, aanvragers op verschillende manieren informeerde en naar Kunstloc Brabant verwees voor ondersteuning. We constateren dat de regeling minder toegankelijk was voor kleinere instellingen of individuele makers, omdat het indienen van de aanvraag arbeidsintensief is. Dit terwijl de regeling wel openstaat vanaf een minimaal subsidiebedrag van €25.000 per kalenderjaar, en dus wel (ook) bedoeld lijkt te zijn voor kleinere professionele instellingen. De provincie kan het proces voor alle aanvragers nog toegankelijker maken door een handleiding voor aanvragers te ontwikkelen waarin stap voor stap wordt uitgelegd wat wordt gevraagd en hoe criteria geïnterpreteerd moeten worden.

Verder concluderen we dat de informatievoorziening *bij aanvang* van de aanvraagprocedure helder en compleet was. In het aanvraagformulier was duidelijk welke documenten moesten worden aangeleverd en waren definities opgenomen van kwantitatieve informatie. Wel heeft de tussentijdse aanpassing van de manier waarop de bijlagen zijn opgevraagd voor verwarring gezorgd bij aanvragers. Uit de schriftelijke uitvraag blijkt dat voor 87% van de aanvragers duidelijk was waarop hun aanvraag zou worden beoordeeld.

Als het gaat over informatievoorziening *gedurende* de aanvraagprocedure vinden we het positief dat de provincie procedurele vragen heeft beantwoord middels een webinar en een Q&A op de website. Ook merken we op dat het gebruikelijk is dat tijdens een subsidieronde geen inhoudelijk contact plaatsvindt tussen aanvragers en de subsidieverstrekker. Niettemin zijn we er kritisch op dat aanvragers moeite hadden om iemand van de provincie te bereiken, en vaak doorverwezen werden binnen de provincie.

We constateren tot slot dat de gehanteerde formats in het aanvraagproces beperkt flexibel waren. We vinden het logisch dat de provincie met vaste formats werkt, omdat dit de beoordelaars in staat stelt om aanvragen op basis van dezelfde soort informatie te beoordelen.

Aanbeveling 4: Stel een duidelijke handleiding op voor aanvragers en zorg tijdens het aanvraagproces voor heldere communicatie.

Beoordelen

We constateren dat het beoordelingsproces in opzet en uitvoering objectief is verlopen, met meerdere waarborgen zoals de inzet van een onafhankelijke adviescommissie met meerdere adviseurs, een bezwaar- en klachtprocedure en de bepaling dat adviescommissieleden onafhankelijk opereren. Wel is onduidelijk hoe de objectiviteit van adviseurs in het wervingsproces is geborgd. In de praktijk hebben wij geen signalen ontvangen die wijzen op belangenverstrengeling.

Op basis van de beschikbare informatie kunnen we geen oordeel geven over de deskundigheid van de adviescommissie. Wel constateren we dat er geen zichtbaar plan is geweest voor de samenstelling van de adviescommissie, zoals het opstellen van profielen en het openstellen van een formele vacature.

We constateren dat het beoordelingsproces op papier uniform is ingericht en dat herleidbaarheid is geborgd, onder andere door de beschreven rol van de voorzitter en de beschreven wijze van puntentoekenning. In de praktijk was de beoordeling minder herleidbaar, doordat de adviescommissie bij sommige criteria is afgeweken van de voorgeschreven beoordelingswijze. We constateren dat hier niet voldoende op is ingegrepen door de provincie. Ook voor wat betreft de uniformiteit constateren we dat er meer waarborgen wenselijk zijn. Omdat de rol van secretaris door meerdere personen werd ingevuld, was een duidelijke richtlijn voor de invulling van deze rol extra belangrijk om de consistentie te waarborgen. Door tijds- en capaciteitsgebrek ontbrak deze richtlijn. Daarnaast leidden de inzet van meerdere schrijvers en het ontbreken van duidelijke schrijfinstructies tot verschillen in de lengte en stijl van de adviezen.

Wij constateren daarnaast dat het beoordelingsproces in beperkte mate transparant is geweest. Transparant is wel dat het advies van de adviescommissie gelijktijdig aan alle aanvragers bekend is gemaakt. Wat het beoordelingsproces minder transparant maakt is dat in de voor aanvragers openbare informatie niet duidelijk is beschreven hoe de beoordelingsprocedure eruitziet en dat niet helder is gecommuniceerd wat de rollen en verantwoordelijkheden van de adviescommissie, Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten zijn in het proces van subsidieverdeling.

Aanbeveling 5: Zorg voor een tijdig en doordacht wervingsproces en goede voorbereiding van adviescommissieleden. Tijdig betekent dat de adviescommissie benoemd is voordat de aanvraagperiode start.

Aanbeveling 6: Kijk voor de beoordeling van gezonde bedrijfsvoering naar een langere periode terug en schakel voor de beoordeling hiervan ofwel specifieke expertise in binnen de adviescommissies, of laat een externe partij de beoordeling uitvoeren.

Aanbeveling 7: Zie er als provincie strikt op toe dat de adviescommissie beoordeelt volgens de vastgestelde criteria en richtlijnen.

Fase 3: besluitvorming

De betrokken partijen zijn tijdens het besluitvormingsproces rolvast gebleven. Zo waren Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten niet inhoudelijk betrokken bij de verdeling van de subsidie aan individuele instellingen en zijn zij niet contrair gegaan aan het advies van de Adviescommissie Professionele Kunsten 2025-2028.

Tegelijkertijd constateren we dat het besluitvormingsproces op essentiële punten niet goed is verlopen. De provincie heeft de vergewisplicht niet compleet en zorgvuldig genoeg uitgevoerd, mede doordat er binnen het proces onvoldoende tijd beschikbaar was. Hierdoor is slechts beperkt gecontroleerd op de consistentie van de adviezen. Ook is onduidelijk of de door beleidsambtenaren uitgevoerde check heeft

geleid tot wijzigingen ten opzichte van het oorspronkelijke advies, waardoor het resultaat van deze stap onvoldoende herleidbaar is.

Hieraan draagt ook bij dat er geen afrondend document is gepubliceerd. Het ontbreken van zo'n document maakt het minder inzichtelijk en transparant hoe de provincie tot het uiteindelijke besluit is gekomen en hoe zij hier zelf op reflecteert. Tot slot hebben enkele aanvragers tegenstrijdige informatie ontvangen over hun positie ten opzichte van de zaaglijn, wat tot verwarring heeft geleid.

Aanbeveling 8: Betrek juristen in een eerder stadium en zorg dat wordt voldaan aan de vergewisplicht.

Aanbeveling 9: Zorg voor een helder afrondend document waarin de besluitvorming en de keuzes zijn toegelicht.

Fase 4: bezwaren

We doen geen uitspraken over de inhoud van adviezen en besluiten, maar concluderen wel dat de gevolgde stappen in het bezwaarproces passen binnen een tenderprocedure.

We concluderen dat de provincie werd verrast door het hoge aantal bezwaren en dat de provincie onvoldoende voorbereid was op de afhandeling van de bezwaren. Zo ontbraken duidelijke afspraken met de Adviescommissie Professionele Kunsten 2025-2028 over het tot stand brengen van de aanvullende adviezen. Ook de Hoor- en Adviescommissie had tijd nodig om alle zittingen plaats te kunnen laten vinden. In combinatie met de grote hoeveelheid bezwaren leidde dit tot een te lange bezwaarprocedure, wat veel tijd, energie en emotionele belasting veroorzaakte bij aanvragers en het wantrouwen richting de provincie vergrootte.

Er is onvoldoende feitelijke informatie om te beoordelen of de communicatie tijdens de bezwaarprocedure toereikend was.

Aanbeveling 10: Wees voorbereid op mogelijke bezwaren door hierover vooraf afspraken te maken met de Adviescommissie Professionele Kunsten en de Hoor- en Adviescommissie en tijd te reserveren.

Overwegingen tot slot

Tot slot realiseren we ons dat de opvolging van bovenstaande aanbevelingen iets vraagt van de provincie in termen van capaciteit en manier van werken. Die capaciteit is er niet altijd. Mocht er onvoldoende capaciteit zijn om alle aanbevelingen op te volgen, dan raden we de provincie aan om heldere keuzes te maken, en ook aan te geven waaraan geen opvolging gegeven wordt.

Daarnaast constateren we dat er spanning is tussen het culturele veld in Noord-Brabant en de provincie, waardoor het proces onder een vergrootglas ligt. In deze Brabantse context achten wij het belangrijk dat de provincie het contact met het culturele veld versterkt en transparant is over de opvolging van de aanbevelingen uit deze evaluatie, bijvoorbeeld door hierover het gesprek te voeren met het culturele veld en de uiteindelijke keuzes terug te koppelen.

3. Situatieschets verdelen van middelen in de cultuursector

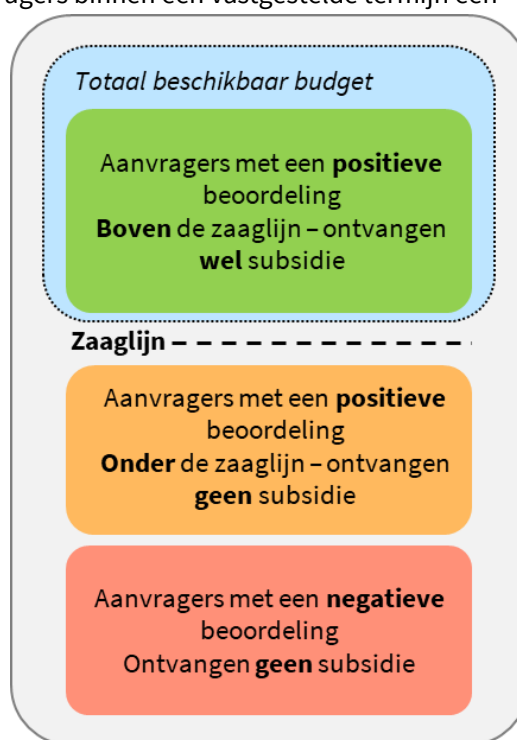
Voordat we de fasen in het subsidieproces van de professionele kunstenregeling langslopen, starten we met een situatieschets van het verdelen van middelen in de cultuursector. We gaan hierbij in op zowel landelijke ontwikkelingen, als de specifieke situatie in Noord-Brabant. We beginnen met deze situatieschets omdat dit ontwikkelingen zijn die van invloed zijn op het proces van de professionele kunstenregeling 2025-2028. Ook geeft deze situatieschets inzicht in de algemene uitdagingen die spelen rondom de verdeling van (meerjarige) cultuursubsidies. Kennis van deze ontwikkelingen is dus relevant om de conclusies te kunnen duiden en om tot werkbare aanbevelingen te komen.

Verdeling van cultuurgelden is per definitie complex en ligt gevoelig

Het verdelen van subsidies in de cultuursector is per definitie complex en ligt gevoelig. Ten eerste omdat sprake is van schaarste. De ambities van de culturele sector zijn groter dan de beschikbare middelen. Daardoor worden meerjarige subsidieregelingen van gemeenten, provincies en de Rijkscultuurfondsen continu overvraagd. Daar komt bij dat de waarde van cultuur niet volledig is te vangen in harde criteria. Er is dus altijd (ook) een (inter)subjectief oordeel nodig, bijvoorbeeld als het gaat over ‘artistieke kwaliteit’ of ‘de waarde voor de regio’. Hierover kan dus ook discussie ontstaan tussen aanvragers, adviescommissieleden, ambtenaren, bestuurders en volksvertegenwoordigers.

De keuze voor de tenderprocedure en de uitdagingen daarvan

Voor de verdeling van meerjarige cultuursubsidies kiezen overheden en fondsen vaak voor een tenderprocedure. Binnen een tenderprocedure doen aanvragers binnen een vastgestelde termijn een aanvraag en worden de plannen vervolgens beoordeeld aan de hand van vooraf bepaalde criteria. De beoordeling leidt doorgaans tot aanvragen met een positief advies (subsidieren indien het budget toereikend is) en aanvragen met een negatief advies (niet subsidiëren). De aanvragen worden na beoordeling in een rangschikking geplaatst op basis van scores en/of een integrale afweging. Vervolgens wordt bepaald hoeveel aanvragers met een positief advies gesubsidieerd kunnen worden met het beschikbare budget. Doorgaans valt een deel van de aanvragers onder de ‘zaaglijn’: dit zijn aanvragers met een positief advies, maar waarvoor het budget ontoereikend is (zie figuur 1). Over deze categorie is regelmatig discussie, bijvoorbeeld in de gemeenteraad of Provinciale Staten. Voor (een deel van) deze instellingen wordt ook regelmatig alsnog (buiten de tenderprocedure om) budget gezocht. Typisch voor een tenderprocedure is dat deskundigen ingeschakeld worden voor de kwalitatieve beoordeling. In de cultuursector zijn dit adviescommissies die voornamelijk bestaan uit *peers*, of vakgenoten. De inhoudelijke adviescommissies brengen advies uit aan de subsidieverstrekker, die de adviezen gebruikt om de subsidiebesluiten te onderbouwen. Het samenstellen van deze inhoudelijke adviescommissies is uitdagend. De adviescommissieleden moeten namelijk de juiste inhoudelijke

Figuur 1: Werking van de zaaglijn.

kennis hebben, zowel van (sub)disciplines als van de regionale of lokale context (in het geval van provincies en gemeenten), maar de adviescommissieleden moeten ook onafhankelijk zijn en er mag geen schijn van belangenverstrengeling ontstaan. In het relatief kleine culturele veld vormt dit een uitdaging. Vaak is achteraf de kritiek óf dat de adviescommissieleden niet objectief genoeg zijn óf dat de adviescommissieleden inhoudelijk te weinig kennis hebben (van de specifieke (sub)discipline en/of van de lokale context).

Beleidsmakers, culturele instellingen en onderzoekers werpen de laatste periode de vraag op of de tenderprocedure met peer reviews nog wel passend is.⁴ Tegelijkertijd is er op dit moment geen voor de hand liggend alternatief. Een interessante optie wordt geschetst door mr. dr. Ellen Hardy, namelijk om eerst via een tenderprocedure te bepalen welke aanvragen goed genoeg zijn om voor subsidie in aanmerking te komen, en vervolgens onder deze aanvragers te loten.⁵ Bij ons zijn geen overheden of fondsen bekend die deze combinatie van methoden al hebben toegepast bij meerjarige cultuursubsidieverdeling.

Zoektocht naar optimale rolverdeling gemeenten, provincies en Rijk

Een onderwerp dat ook relevant is als het gaat over de verdeling van middelen in de culturele sector is de rolverdeling tussen gemeenten, provincies en het Rijk. Landelijke, provinciale en gemeentelijke subsidieverstrekkingen proberen procedures zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen, bijvoorbeeld door vergelijkbare formats te hanteren of door in de planning rekening te houden met de plannings van andere subsidieregelingen. Tegelijkertijd blijft goede afstemming een zoektocht, en geven aanvragers bijvoorbeeld veelvuldig aan dat ze dezelfde informatie in verschillende formats moeten indienen bij verschillende fondsen/overheden. Ook horen wij met enige regelmaat in onze evaluaties dat aanvragers op vergelijkbare criteria door de ene subsidieverstrekker positief beoordeeld zijn, en door een andere subsidieverstrekker negatief. Deels is dit te verklaren, doordat een gemeentelijke subsidieverstrekker bijvoorbeeld meer kijkt naar de bijdrage van een aanvrager aan de lokale context. Anderzijds komt hier ook weer het knelpunt van het beoordelen van aspecten als artistieke kwaliteit door wisselende commissies van deskundigen naar voren. Deze methodiek kan leiden tot verschillende waarderingen van dezelfde organisaties, door verschillende adviescommissies.

Over de rolverdeling tussen gemeente, provincies en het Rijk heeft de Raad voor Cultuur in 2024 geadviseerd om te komen met een ‘Kaderwet cultuur’, en daarin de zorg van het Rijk, provincies en gemeenten voor cultuur te verankeren. Ook heeft de toenmalige minister van OCW in oktober 2025 aangekondigd om (op advies van de Raad voor Cultuur⁶) de maximale financieringsduur voor cultuursubsidies vanaf 2029 aan te passen van vier naar acht jaar. Dit is een relevante ontwikkeling voor gemeenten en provincies, omdat er soms bijvoorbeeld een koppeling is tussen de landelijke Basisinfrastructuur of subsidiëring vanuit landelijke fondsen, en de subsidiëring vanuit gemeenten en provincies.⁷

⁴ Zie bijvoorbeeld:

- Simon van den Berg en Rosalie Fleuren (2025). De missverkiezing van de podiumkunsten: wat iedere maker moet weten over tenderprocedures.
- Jeroen Bartelse en Paul Adriaanse (2025). Slimmer, eerlijker en goedkoper: zo kun je cultuursubsidie beter verdelen.

⁵ Zie:

- Ellen Hardy (2023). De kunst van het financieren: financiering van de kunst.
- En: <https://www.nederlandrechtsstaat.nl/waarom-jij-wel-en-ik-niet-over-knelpunten-bij-de-verdeling-van-cultuursubsidies/> (geraadpleegd op 17-2-2026).

⁶ Zie:

- Raad voor Cultuur (2024). Toegang tot cultuur; Op weg naar een nieuw bestel in 2029.
- Raad voor Cultuur (2025). Briefadvies nieuw cultuurbestel vanaf 2029.

⁷ Tweede Kamer (2025). Vergaderjaar 2025–2026, 31 482, nr. 129, brief van de Minister van Onderwijs, Cultuur en

De context in de provincie Noord-Brabant

Voorop staat dat alle betrokkenen blij zijn dat de provincie Noord-Brabant een subsidieregeling heeft voor professionele kunsten. Dat is niet in alle provincies het geval. Het wordt zeer gewaardeerd dat de provincie hier belang aan hecht en er dus ook budget voor uittrekt.

Voor begrip van de context in Noord-Brabant is het belangrijk om stil te staan bij het proces van meerjarige cultuursubsidieverdeling in Noord-Brabant over de periode 2021-2024. Na een groot aantal bezwaren en vervolgens een advies van de Hoor en Adviescommissie heeft de provincie Noord-Brabant begin 2021 besloten om alle 68 aanvragen opnieuw te laten beoordelen. Dit kwam omdat er sprake bleek te zijn van belangenverstrengeling in de adviescommissie. Het nieuwe advies week op onderdelen veel af van het eerste advies en heeft veel stof doen opwaaien.⁸ Zonder verder in detail te treden over het proces in 2020/2021, merken we wel op dat dit proces heeft geleid tot wantrouwen van het culturele veld richting de provincie. In de gesprekken die we voerden in het kader van deze evaluatie van de professionele kunstenregeling 2025-2028 werd regelmatig gerefereerd naar het proces in over de periode 2021-2024.

Voor de Brabantse context is ook de samenwerking tussen de partners in BrabantStad relevant. BrabantStad is een samenwerkingsverband tussen de provincie Noord-Brabant en de gemeenten Breda, Eindhoven, 's-Hertogenbosch, Helmond, Tilburg, Oss en Roosendaal. De (toenmalige) partners in BrabantStad hebben in de periode 2021-2024 de procedures voor de meerjarige cultuursubsidies op elkaar afgestemd met één aanvraagprocedure en een integrale beoordeling door de Adviescommissie BrabantStad Cultuur. Dit harmonisatietraject is in 2021 geëvalueerd.⁹ Veel aanvragers die wij hebben gesproken, zijn van mening dat de provincie onvoldoende heeft gedaan met de aanbevelingen uit de evaluatie van 2021, bijvoorbeeld de aanbeveling om in de uitwerking van de subsidieregelingen de samenwerking met het veld te zoeken. Deze aanvragers spraken richting ons uit het belangrijk te vinden dat de provincie deze keer opvolging zal geven aan de uitkomsten van deze evaluatie. Voor de periode 2025-2028 is er niet voor gekozen om als partners in BrabantStad opnieuw met één subsidieregeling te werken, maar heeft wel afstemming plaatsgevonden.

Alles overziend leiden de uitdagingen rondom de verdeling van meerjarige subsidies ertoe, dat duidelijke inhoudelijke keuzes en een zorgvuldig, herleidbaar en transparant proces nodig zijn

Bovenstaande schets van landelijke ontwikkelingen en de context in Noord-Brabant leiden tot de constatering dat een volmaakt verdeelsysteem voor cultuursubsidies niet bestaat. In elke verdelingssystematiek zullen (goed beargumenteerde, maar lastige) keuzes moeten worden gemaakt. Daarom is het des te belangrijker dat de inhoudelijke keuzes goed onderbouwd zijn en dat het proces waarmee de subsidieverdeling tot stand komt, zorgvuldig, herleidbaar en transparant is. Als het proces aan deze elementen voldoet, betekent dat niet dat er geen partijen meer zullen zijn die ontevreden zijn over het proces of de uitkomst daarvan, maar het draagvlak is dan wel groter dan bij een proces dat niet aan deze voorwaarden voldoet.

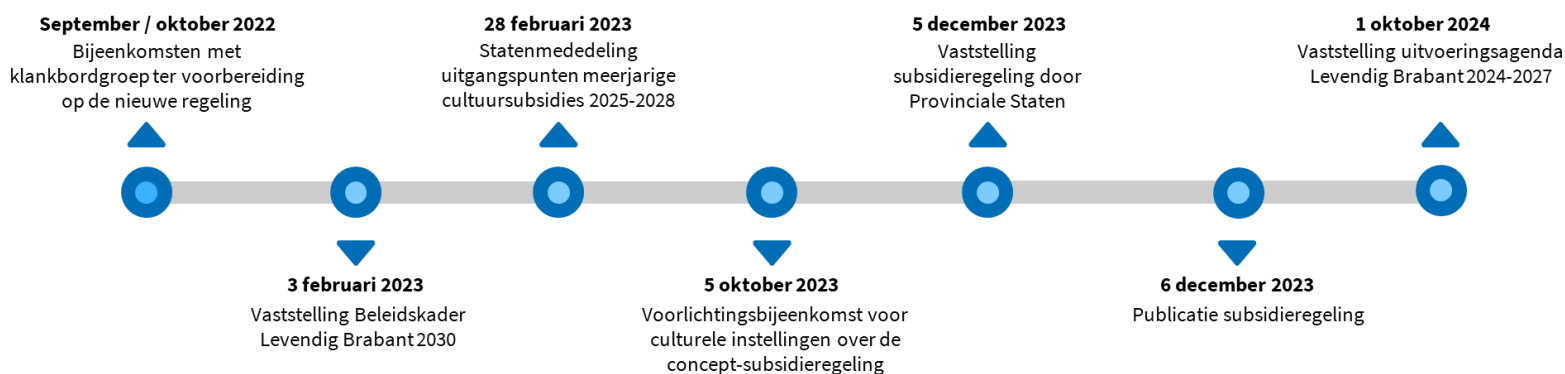
Wetenschap aangaande Cultuursubsidies.

⁸ Zie voor een uitgebreidere beschrijving van dit proces bijvoorbeeld: Lysias (2021). De Kunst van het Harmoniseren.

⁹ Lysias (2021). De Kunst van het Harmoniseren.

4. Fase 0: totstandkoming van de subsidieregeling

In dit hoofdstuk gaan we in op de totstandkoming van de regeling. We kijken hierbij onder andere naar wijze waarop het culturele veld is betrokken bij de vormgeving van de kaders en uitgangspunten van de subsidieregeling. De figuur hierna bevat de belangrijkste momenten van deze fase.

Figuur 2. Belangrijke momenten in de totstandkoming van de regeling.

4.1 Feitelijke beschrijving van het proces

Beleidskader Levendig Brabant 2030

Op 3 februari 2022, bijna twee jaar voor publicatie van de subsidieregeling, stelde de Provinciale Staten het Beleidskader Levendig Brabant 2030 vast.¹⁰ Het beleidskader ziet op vier sectoren: cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd. Het beleidskader formuleert drie brede ambities; (1) Levendig Brabant voor iedereen, (2) Aantrekkelijk en innovatief, (3) Bijdragen aan maatschappelijke opgaven.¹¹

Deze ambities zijn vertaald naar vijf hoofddoelen:

1. Passend aanbod
2. Inclusief aanbod
3. Innovatie en vernieuwing
4. Aanbod voor jeugd en talentontwikkeling
5. Bijdragen aan maatschappelijke opgaven

Op 28 februari 2023 hebben Gedeputeerde Staten in een statenmededeling de uitgangspunten voor de meerjarige subsidies 2025-2028 gedeeld.¹² In deze mededeling verbindt de provincie de voorgenomen subsidieregeling aan het beleidskader *Levendig Brabant 2030* en het doel van een passend en kwalitatief goed cultuuraanbod in Brabant. Voor de professionele kunsten wordt daarin aangekondigd dat onderscheid zal worden gemaakt tussen culturele regionale basisfuncties en overige professionele culturele instellingen. Ook benoemt de provincie artistiek-inhoudelijke en zakelijke kwaliteit, publieksbereik en de bovenlokale functie als belangrijke uitgangspunten voor subsidieverlening. De provincie heeft het beleidskader Levendig Brabant vertaald naar een uitvoeringsagenda Levendig

¹⁰ Provincie Noord-Brabant (2022). Beleidskader Levendig Brabant 2030.

¹¹ Ibid.

¹² Gedeputeerde Staten (2023). Statenmededeling Uitgangspunten meerjarige subsidies voor culturele instellingen in 2025-2028.

Brabant 2024-2027.¹³ Deze uitvoeringsagenda is vastgesteld op 1 oktober 2024. In deze agenda worden de concrete keuzes voor de uitvoering van het beleidskader gemaakt. De uitvoering gaat via vier programmalijnen: Cultuur, Erfgoed, Sport en Vrijtijd. Onder de programmalijn Cultuur is beschreven dat de provincie zich op gebied van kunst en cultuur onder andere inzet voor het versterken van de professionele en amateurkunsten, een inclusief cultuuraanbod, cultuureducatie en talentontwikkeling. Bijzondere aandacht gaat uit naar de creatieve sectoren design, ontwerp en AV/film. De provincie wil het innovatieve profiel van Brabant versterken door het ontwikkelklimaat in deze disciplines uit te bouwen en te versterken.

Betrekken van het culturele veld en externen

In de periode voorafgaand aan de vaststelling van de subsidieregeling heeft de provincie op de volgende manieren input verzameld:

- **Externe evaluatie van harmonisatietraject meerjarengenregelingen professionele kunsten BrabantStad (9 juli 2021).** Na afloop van het harmonisatietraject van de meerjarengenregelingen professionele kunsten is een evaluatie uitgevoerd, waarin een selectie van partijen uit het culturele veld is gesproken (culturele instellingen en de Kunst van Brabant).¹⁴ In deze evaluatie zijn vier aanbevelingen geformuleerd, waaronder “zoek in de uitwerking van de regelingen de samenwerking met het veld”.
- **Klankbordgroep (september/oktober 2022).** In de periode van totstandkoming van de subsidieregeling heeft de provincie een klankbordgroep ingericht. Deze klankbordgroep bestond uit een mix van externen met kennis over en ervaring in het culturele veld van Noord-Brabant en interne medewerkers van de provincie. Deze klankbordgroep werd in deze periode meermaals geraadpleegd om mee te denken over de inrichting van de subsidieregeling.

Voorlichtingsbijeenkomst (5 oktober 2023). Twee maanden voor vaststelling van de subsidieregeling werd de concept-subsidieregeling gepresenteerd aan het Brabantse culturele veld.¹⁵ Deze bijeenkomst vond fysiek plaats in het Noord-Brabants Museum. Tijdens deze bijeenkomst konden (potentiële) aanvragers vragen stellen over de concept-subsidieregeling. Voor zover bekend zijn er geen grote wijzigingen doorgevoerd in de subsidieregeling naar aanleiding van deze bijeenkomst. Wel heeft de provincie op basis van de feedback van aanvragers ‘presentatie-instellingen’ opgenomen in de regeling als mogelijke aanvragers van de meerjarige subsidie.

De subsidieregeling is twee maanden later, op 5 december 2023, vastgesteld door Provinciale Staten.¹⁶ De publicatie op de website van de provincie volgde kort daarna (rond 6 december 2023).

4.2 Percepties

Er bestaan uiteenlopende percepties over de mate waarin het culturele veld is betrokken bij de totstandkoming van de subsidieregeling.

De meeste betrokkenen vanuit de provincie geven aan dat het culturele veld goed is meegenomen in het proces van totstandkoming. Daarbij benoemen zij de organisatie van de klankbordgroep met externe deskundigen uit de cultuursector en de voorlichtingsbijeenkomst voorafgaand aan de openstelling van de subsidieregeling. Over deze voorlichtingsbijeenkomst geven de meeste betrokkenen bij de provincie aan dat het doel hiervan was om het veld te informeren. Tegelijkertijd zijn

¹³ Provincie Noord-Brabant (2024). Levendig Brabant Uitvoeringsagenda 2024-2027.

¹⁴ Lysias (2021). De Kunst van het Harmoniseren.

¹⁵ Gedeputeerde Staten (2025). Schriftelijke vragen over de gang van zaken rond cultuursubsidies 2025-2028.

¹⁶ Provincie Noord-Brabant (2023). Subsidieregeling hedendaagse cultuur Noord-Brabant.

er ook betrokkenen die juist benadrukken dat er wel degelijk wijzigingen zijn aangebracht na deze bijeenkomst. Verschillende betrokkenen kijken dus niet helemaal hetzelfde aan tegen het doel van deze bijeenkomst. Aanvullend noemen verschillende betrokkenen vanuit de provincie dat in de periode van totstandkoming meermaals contact is geweest met de Kunst van Brabant. Zij geven aan dat deze momenten een manier zijn geweest om het culturele veld te betrekken bij de subsidieregeling en om instellingen tijdig te informeren over de uitgangspunten en werkwijze. Wel geven verschillende betrokkenen vanuit de provincie aan dat zij beter hadden kunnen terugkoppelen wat er met de opgehaalde input vanuit het culturele veld is gebeurd.

Tegelijkertijd klinkt vanuit aanvragers een ander geluid. Meerdere aanvragers geven aan dat zij zich niet of nauwelijks betrokken hebben gevoeld bij de totstandkoming van de subsidieregeling. Over de input die ze wel hebben kunnen geven, geven aanvragers aan dat onduidelijk bleef wat de provincie deed met de opgehaalde input en op welke wijze deze is verwerkt in de subsidieregeling. Ook zijn aanvragers zeer kritisch op de voorlichtingsbijeenkomst in het Noord-Brabants Museum. Op het moment van de bijeenkomst was de subsidieregeling volgens hen al in een vergevorderd stadium vastgesteld. Zij geven aan weinig ruimte te hebben ervaren voor om inhoudelijke mee te denken over de subsidieregeling. Het was voorafgaand aan de bijeenkomst voor aanvragers niet duidelijk wat het doel van deze bijeenkomst was. Daarnaast geven aanvragers aan dat de provincie in deze bijeenkomst op verschillende vragen geen concreet antwoord kon geven, bijvoorbeeld over de interpretatie van de beoordelingscriteria. De meeste aanvragers hebben al met al het beeld dat de subsidieregeling in feite al “in beton gegoten” was en dat de bijeenkomst vooral diende om het bestaande kader toe te lichten.

4.3 Conclusies

We concluderen dat het culturele veld in beperkte mate betrokken is geweest bij de totstandkoming van de subsidieregeling. De provincie heeft wel contact gehad met de Kunst van Brabant en een voorlichtingsbijeenkomst georganiseerd. Wat echter ontbreekt, is het tijdig en breed ophalen van input in het culturele veld, op een moment dat de input ook nog gebruikt kon worden bij het vormgeven van de uitgangspunten van de regeling.

Het proces rondom de totstandkoming van de regeling was zo ingericht dat culturele instellingen voornamelijk geïnformeerd werden. Zo vond de voorlichtingsbijeenkomst twee maanden vóór de openstelling van de subsidieronde plaats, wat in de praktijk betekende dat de provincie geen mogelijkheden had om nog wijzigingen door te voeren op basis van de opgehaalde input. Wel zijn ‘presentatie-instellingen’ na signalen tijdens de voorlichtingsbijeenkomst toegevoegd aan de regeling als mogelijke aanvragers van de regeling.

Daarnaast concluderen we dat de provincie onvoldoende **transparant** is geweest over wat er is gebeurd met de input die wél is opgehaald en dat er weinig **communicatie** is geweest richting het culturele veld. Voor culturele instellingen bleef onduidelijk welke signalen, suggesties of aandachtspunten zijn meegewogen, en hoe deze zich hebben vertaald in concrete keuzes in de subsidieregeling. Ook heeft de provincie niet gecommuniceerd over de rol van de klankbordgroep die was betrokken bij de totstandkoming van de subsidieregeling. Het ontbreken van transparante terugkoppeling heeft bijgedragen aan het gevoel van beperkte betrokkenheid en heeft het vertrouwen in het proces onder druk gezet.

5. Fase 1: vaststelling van de inhoud van de subsidieregeling

De regeling is op 5 december 2023 vastgesteld door provinciale Staten. In dit hoofdstuk gaan we in op de inhoud van de regeling. Bij de inhoud van de subsidieregeling beschrijven we de belangrijkste inhoudelijke onderdelen van de subsidieregeling: de verdeling in categorie A en B, het werken met disciplineplafonds, en de beoordelingscriteria van de subsidieregeling.

5.1 Feitelijke beschrijving van de subsidieregeling

De subsidieregeling hedendaagse cultuur Noord-Brabant is geldend vanaf 12-12-2023 t/m 10-9-2024. De subsidieregeling bestaat uit paragrafen die verschillende regelingen behandelen, waarvan paragraaf 1 ‘Professionele kunsten 2025-2028’ relevant is voor deze evaluatie. De andere paragrafen (o.a. Steunmaatregelen voor theaters als gevolg van COVID-19; Amateurkunsten; Impulsgelden) vallen buiten de scope van deze evaluatie.

De doelgroep voor de professionele kunstenregeling zijn privaatrechtelijke rechtspersonen (art. 1.2). Zowel ontwikkelinstellingen als producerende instellingen en presentatie-instellingen kunnen subsidie aanvragen (art. 1.6, lid 1b). Gedeputeerde Staten verstrekken exploitatiesubsidies (art. 1.3, lid a). Om in aanmerking te komen moet ten minste €25.000 per kalenderjaar worden aangevraagd (art. 1.5, lid a).

In de rest van deze paragraaf gaan we in op drie specifieke onderdelen van de subsidieregeling: de indeling in categorieën A & B, de inrichting van disciplineplafonds, en de gehanteerde beoordelingscriteria.

Categorieën A & B (inclusief disciplineplafonds)

De subsidieregeling professionele kunsten 2025-2028 maakt onderscheid tussen twee categorieën instellingen:¹⁷

1. Categorie A – voor Brabantse instellingen met tenminste nationaal belang

- Voor instellingen die aantoonbaar van ten minste nationaal belang zijn. Binnen dit kader worden specifieke functies expliciet benoemd en erkend. De doelgroep bestaat uit instellingen die een toekenning hebben ontvangen binnen de Culturele Basisinfrastructuur (BIS) voor de periode 2021–2024.

2. Categorie B – voor Brabantse instellingen met tenminste regionaal belang

- Voor instellingen die aantoonbaar van ten minste regionaal belang zijn. Per kunstdiscipline wordt gewerkt met een afzonderlijk disciplineplafond en een maximaal aan te vragen subsidiebedrag. De hoogte van de subsidie bedraagt 30% van de subsidiabele kosten tot een maximum van het disciplineplafond. De verdeling van de beschikbare budgetten tussen de verschillende disciplines vindt plaats op basis van de subsidiebedragen uit de twee meest recente subsidieperioden.

Onderstaande tabel geeft de verdeling in categorieën, disciplines en de bijbehorende subsidieplafonds weer.

¹⁷ Provincie Noord-Brabant (2023). Presentatie cultuursubsidies provincie Noord-Brabant: Stand van zaken.

Categorie A: functies	Plafond
• Het verzorgen van theatervoorstellingen	€ 1.500.000
• Het verzorgen van opera-aanbod	€ 1.500.000
• Het presenteren van podiumkunsten in internationale context op het gebied van hedendaagse muziek	€ 1.050.000
• Het presenteren van podiumkunsten op het gebied van symfonische muziek	€ 6.000.000
• Het verzorgen van repertoire van podiumkunsten voor de jeugd tot 18 jaar	€ 3.000.000
• Het presenteren van hedendaagse beeldende kunst in een internationale context	€ 675.000
• Het verzorgen van een begeleidingsprogramma op het terrein van keramiek	€ 900.000
• Het presenteren van aanbod van design in een internationale context	€ 1.100.000
• Het verzorgen van een ontwikkelfunctie ten aanzien van een specifieke discipline	€ 600.000
Categorie B: disciplines	Plafond
• Het ontwikkelen, produceren en presenteren van podiumkunsten op het gebied van dans, circus en theater	€ 6.394.000
• het ontwikkelen, produceren en presenteren van muziek en opera	€ 2.838.000
• Het ontwikkelen, produceren en presenteren van beeldende kunst	€ 1.950.000
• Het ontwikkelen, produceren en presenteren van design en ontwerp	€ 2.148.000
• Het ontwikkelen, produceren en presenteren van filmproducties, filmactiviteiten en audiovisuele kunst	€ 1.990.000
• Het ontwikkelen, produceren en presenteren van activiteiten op literair gebied	€ 600.000

Tabel 1. Overzicht verdeling categorie A en B, inclusief disciplineplafonds.

Het gebruik van disciplineplafonds is nieuw ten opzichte van de vorige subsidieperiode (2021–2024), waarin werd gewerkt met één totale rangorde. Ook de huidige indeling in categorie A en B wijkt af van de vorige subsidieregeling. Destijds kende de subsidieregeling eveneens een aparte categorie A, maar deze bestond uit instellingen die door de gemeenten van BrabantStad als onmisbaar werden aangemerkt. Deze instellingen hoefden toen niet verplicht onderdeel te zijn van de BIS.¹⁸

Beoordelingscriteria

Elke aanvraag wordt beoordeeld op onderstaande vier criteria, met elk een aantal sub-criteria.¹⁹ Instellingen kunnen maximaal 100 punten scoren per criterium.

1. De mate waarin de activiteiten **artistiek inhoudelijke kwaliteit** hebben:
 - a. Visie (25 punten)
 - b. Oorspronkelijkheid (25 punten)
 - c. Vakmanschap (25 punten)
 - d. Zeggingskracht (25 punten)
2. De mate waarin de activiteiten **zakelijke kwaliteit** hebben:
 - a. Gezonde bedrijfsvoering (50 punten)
 - b. Toepassing van de Governance Code Cultuur (25 punten)
 - c. Beloningsbeleid (25 punten)
3. De mate waarin de activiteiten **publiekswerking** hebben:
 - a. Bestaand publiek (50 punten)
 - b. Nieuw publiek (50 punten)
4. De mate waarin de activiteiten bijdragen aan **een evenwichtige culturele infrastructuur**
 - a. Regionale, provinciale en landelijke bijdragen (25 punten)
 - b. Bijdrage aan de provinciale maatschappelijke opgaven (25 punten)
 - c. Omgevingsbewustzijn (25 punten)
 - d. Toepassing van de Code Diversiteit en Inclusie (25 punten)

¹⁸ Provincie Noord-Brabant (2023). Persbericht: Provincie stelt ruim 30 miljoen euro beschikbaar voor ondersteuning professionele kunsten.

¹⁹ Provincie Noord-Brabant (2023). Subsidieregeling hedendaagse cultuur Noord-Brabant.

Voor de puntentoekenning binnen de sub-criteria worden percentages toegekend van 0% tot 100% met tussenstappen van 20%.²⁰

De provincie hanteert de volgende minimale vereisten:

- Tijdige en complete aanvraag;
- Minstens 40 punten op elk criterium;
- Bij Categorie A: BIS toekenning 2021-2024.

De subsidie wordt verdeeld over opeenvolgende aanvragen in de rangschikking die volledig gehonoreerd kunnen worden. Indien aanvragen op een gelijk puntenaantal eindigen, wordt rangschikking van die aanvragen bepaald door het aantal punten behaald op criterium 4 (bijdrage aan evenwichtige culturele infrastructuur). Indien aanvragen daarna nog steeds op een gelijk puntenaantal eindigen, wordt rangschikking van die aanvragen bepaald door het aantal punten behaald onder het criterium 1 (artistieke kwaliteit). Indien aanvragen nog steeds op een gelijk puntenaantal eindigen, wordt rangschikking van die aanvragen bepaald door loting, in aanwezigheid van een notaris en ten minste twee onafhankelijke waarnemers. In de praktijk waren er in drie van de zes disciplines aanvragers met een gelijk aantal punten, waarvan een deel boven en een deel onder de zaaglijn zat.

5.2 Percepties

In de digitale postbus vroegen we aanvragers welk gevoel zij overhielden aan hun ervaring met de subsidieregeling. In zijn algemeenheid zien we dat het merendeel van de aanvragers kritisch of zeer kritisch is op de subsidieregeling (zie figuur 2). Voor niet-gehonoreerde aanvragers geldt dat ze uitsluitend kritisch of zeer kritisch zijn. Opvallender is dat ook de helft van de gehonoreerde aanvragers (15/29; 52%) kritisch of zeer kritisch is over hun ervaring met de subsidieregeling.

Figuur 3. Algemene ervaringen aanvragers (N=46).

Specifieker over de inhoud van de regeling, bestaan er onder gesprekspartners (medewerkers van de provincie, aanvragers, andere gesproken subsidieverstrekkingen) verschillende perspectieven. Voor

²⁰ Hierop gelden twee uitzonderingen:

- Voor sub-criterium 4a: *Regionale, provinciale en landelijke bijdragen* worden punten toegekend op de volgende wijze; 5 punten voor activiteiten die regionaal bijdragen, 15 punten voor activiteiten die regionaal en provinciaal bijdragen, 25 punten voor activiteiten die regionaal, provinciaal en landelijk bijdragen.
- Voor sub-criterium 4b; *Bijdrage aan de provinciale maatschappelijke opgaven* worden 0 punten of 25 punten toegekend.

vrijwel elk inhoudelijk onderdeel van de subsidieregeling (de categorisering in A & B, de gehanteerde disciplineplafonds en de beoordelingscriteria) noemen gesprekspartners zowel voor- als nadelen. Wat in veel gesprekken naar voren komt, is dat niet zozeer de keuze zelf, maar vooral de onderbouwing ervan als onvoldoende werd ervaren. Aanvragers geven aan dat zij een explicietere toelichting op de gemaakte keuzes missen, in het bijzonder een duidelijke koppeling met de bredere culturele visie en beleidsdoelen van de provincie.

Categorie A en B

Een deel van de aanvragers heeft begrip voor de keuze om instellingen met een BIS-toekenning onder te brengen in een aparte categorie, omdat dit continuïteit biedt aan instellingen met een belangrijke rol in de provincie.

Tegelijkertijd is een deel van de aanvragers kritisch op de indeling in categorie A en B. Zij noemen het feit dat categorie A een relatief groot deel van het totale budget ontvangt, waardoor er minder financiële ruimte overblijft voor kleinere, regionale of nieuwe aanvragers in categorie B. Daarnaast wordt de koppeling van categorie A aan eerdere BIS-toekenningen door een aantal aanvragers als onlogisch ervaren. Zij geven aan dat in categorie A wordt uitgegaan van instellingen met een BIS-toekenning in de vorige subsidieperiode, terwijl de nieuwe BIS-procedure gelijktijdig liep met de provinciale aanvraag. Hierdoor ontstaat het risico dat instellingen in categorie A terechtkomen die voor de periode 2025–2028 geen BIS-toekenning meer hebben, terwijl instellingen waarvan een nieuwe BIS-aanvraag is gehonoreerd niet in aanmerking komen voor plaatsing in categorie A. Tot slot gaf een deel van de aanvragers aan dat de omschrijving van instellingen in categorie A als ongemakkelijk werd ervaren. De subsidieregeling verwijst via specifieke functies feitelijk naar een beperkt aantal instellingen, waardoor het voor veel betrokkenen duidelijk werd om welke instellingen het ging, zonder dat de provincie dit expliciet benoemde. Hierover merken wij op dat het werken met vastgestelde functies (zonder dat deze op naam zijn) niet ongebruikelijk is in de verdeling van meerjarige cultuursubsidies.

Disciplineplafonds

Ook over het werken met disciplineplafonds noemen gesprekspartners zowel voor- als nadelen. Zowel medewerkers van de provincie als een deel van aanvragers zien de overgang van één overkoepelend subsidieplafond naar afzonderlijke disciplineplafonds als een manier om een evenwichtige verdeling over verschillende disciplines te borgen.

Tegelijkertijd geeft een deel van de aanvragers aan dat de disciplineplafonds, die de provincie baseert op eerdere subsidieperioden, bestaande verhoudingen consolideren en daarmee beperkte ruimte laten voor verschuivingen tussen disciplines. Verder noemt een deel van de aanvragers dat de disciplineplafonds in de praktijk kunnen leiden tot verschillen in concurrentiedruk tussen disciplines. Binnen sommige disciplines, zoals de podiumkunsten, is de concurrentie relatief groot, terwijl in andere disciplines minder aanvragen worden ingediend. Hierdoor kan het voorkomen dat een aanvraag met een relatief hoge score binnen een sterk concurrerende discipline wordt afgewezen, terwijl een aanvraag met een lagere score in een andere discipline wel wordt gehonoreerd. Dit wordt door een deel van de aanvragers als oneerlijk ervaren. Tot slot ervaren sommige aanvragers de indeling in afzonderlijke disciplines als weinig eigentijds, omdat culturele praktijken zich steeds vaker multidisciplinair ontwikkelen en niet altijd duidelijk binnen één categorie passen.

Beoordelingscriteria

Over de inhoud van de beoordelingscriteria noemen gesprekspartners eveneens zowel positieve als kritische punten. Meerdere aanvragers geven aan dat de criteria in beginsel relevant en helder geformuleerd zijn. Aanvragers geven aan dat zij het prettig vinden wanneer de beoordelingscriteria en formats aansluiten bij die van het Rijk. Een deel van de aanvragers ervaart dat de criteria uit deze

subsidieregeling inderdaad goed aansluiten bij die van het Rijk. Tegelijkertijd bestaat hierover geen eenduidig beeld onder aanvragers.

Daartegenover staan ook kritische geluiden. Zo geven zowel aanvragers als betrokkenen bij de beoordeling aan dat de verschillende culturele codes (Governance Code, Fair Practice Code, Code Diversiteit en Inclusie) in de huidige opzet een te groot aandeel hebben binnen de beoordeling, terwijl de wijze waarop wordt beoordeeld of aan deze codes wordt voldaan volgens hen onvoldoende is toegelicht in de subsidieregeling. Daarnaast geven sommige aanvragers aan dat het uniform toepassen van dezelfde beoordelingscriteria (zoals het criterium publieksbereik) op uiteenlopende typen organisaties, die verschillen in aard en omvang, in sommige gevallen weinig passend voelt. Ook bestond in sommige gevallen, zowel bij medewerkers van de provincie als onder aanvragers, onduidelijkheid over de invulling en toepassing van het beoordelingscriterium zakelijke kwaliteit. Tot slot benadrukken enkele aanvragers dat artistieke kwaliteit (en niet de bijdrage aan een evenwichtige culturele infrastructuur) in hun optiek doorslaggevend zou moeten zijn bij een gelijk aantal punten. Dit laatste punt noemt de adviescommissie ook het totaaladvies.²¹

Percepties over de wijze waarop de beoordelingscriteria in de praktijk zijn geïnterpreteerd en toegepast in de beoordeling, behandelen we in paragraaf 6.2.2.

5.3 Conclusies

De inhoud van de subsidieregeling is **duidelijk** en **helder**. De indeling in categorie A en B, de invoering van disciplineplafonds en de gehanteerde beoordelingscriteria met vaste puntentoekenning maken de subsidieregeling overzichtelijk en navolgbaar. Het feit dat de gehanteerde criteria deels ook gehanteerd worden door de Raad voor Cultuur en Rijkscultuurfondsen draagt bij aan de herkenbaarheid voor aanvragers.

Met de keuze voor categorieën en disciplineplafonds borgt de provincie spreiding van middelen over verschillende kunstvormen. In deze systematiek is budget per discipline gereserveerd, waarmee het risico beperkt wordt dat bepaalde disciplines ondervertegenwoordigd raken in de verdeling. Tegelijkertijd consolideert de gekozen inrichting bestaande verhoudingen tussen disciplines, doordat disciplineplafonds zijn gebaseerd op eerdere subsidieperioden. Hierdoor ontstaat beperkte ruimte voor verschuivingen tussen disciplines of voor aanvragers die multidisciplinair werken. Daarmee is de subsidieregeling **dekkend** voor de verschillende disciplines, maar beweegt de subsidieregeling niet mee met ontwikkelingen in het culturele veld.

We concluderen dat de provincie de inhoudelijke keuzes die ten grondslag liggen aan de subsidieregeling verder zou kunnen onderbouwen en verhelderen. De provincie heeft voorafgaand aan de vaststelling van de subsidieregeling in een statenmededeling de uitgangspunten voor de meerjarige subsidies 2025-2028 toegelicht (zie ook paragraaf 4.1). We zien dat de inrichting van de categorieën (A en B) en de gehanteerde beoordelingscriteria op hoofdlijnen aansluiten bij deze uitgangspunten. Daarmee is beter **herleidbaar** waar deze keuzes vandaan komen. Tegelijkertijd zijn sommige keuzes in de uitgangspunten beperkt onderbouwd. Er is bijvoorbeeld niet beschreven waarom de provincie kiest voor disciplineplafonds. Ook zou het voor de herleidbaarheid behulpzaam zijn als de provincie de inhoudelijke onderbouwing voor keuzes op meer plekken communiceert, zodat dit voor het culturele veld navolgbaarder is.

²¹ Adviescommissie Professionele Kunsten Noord-Brabant 2025-2028 (2024). Totaaladvies meerjarenregeling professionele kunsten 2025-2028.

6. Fase 2: aanvragen en beoordelen

In dit hoofdstuk behandelen we de fase waarin aanvragen zijn ingediend en beoordeeld. We gaan eerst in op het aanvraagproces (6.1) en daarna op het beoordelingsproces (6.2). De figuur hierna bevat de belangrijkste momenten van deze fase

Figuur 4. Belangrijke momenten in aanvraag- en beoordelingsproces.

6.1 Aanvraagproces

6.1.1 Feitelijke beschrijving van het proces

Indienen van een aanvraag

De aanvragen konden ingediend worden in de periode 12 december 2023 – 21 februari 2024.²² Er zijn deze subsidieronde in totaal 106 aanvragen ingediend.²³ Aanvragers dienden hun aanvraag in via een digitale omgeving van de provincie. De aanvraag bestond uit de volgende onderdelen:²⁴

- Ingevuld aanvraagformulier met een aantal verplichte bijlagen:
 - Activiteitenplan conform het Model activiteitenplan
 - Meerjarenbegroting conform het Model financiële en kwantitatieve gegevens²⁵
 - Verklaring bezoldigingsnorm
 - Rechtsgeldige machtiging (indien van toepassing)
 - Verklaring geen financiële moeilijkheden
 - Bij categorie A: Kopie van de subsidiebeschikking BIS-subsidie 2021-2024
 - Jaarverslag incl. financieel verslag 2022 of jaarrekening met controleverklaring²⁶
- Indien binnen de steekproef: Bibob vragenformulier²⁷

²² Provincie Noord-Brabant (2023). Subsidieregeling hedendaagse cultuur Noord-Brabant, art. 1.9.

²³ Gedeputeerde Staten (2025). Schriftelijke vragen over de gang van zaken rond cultuursubsidies 2025-2028.

²⁴ Provincie Noord-Brabant (2023). Subsidieregeling hedendaagse cultuur Noord-Brabant, artikel 1.6, lid 1 f, g, h en lid 2.

²⁵ De meerjarenbegroting conform het Model financiële en kwantitatieve gegevens bestaat uit drie onderdelen: de begroting, het kwantitatieve activiteitenoverzicht en de toelichting op de begroting.

²⁶ Deze bijlage is geen onderdeel van de checklist verplichte bijlagen in het aanvraagformulier, maar wordt uitgevraagd bij onderdeel D6 Subsidievereisten.

²⁷ Meer informatie over Bibob-onderzoek van de provincie leest u op: [Bibob-onderzoek uitvoeren | Brabant](#).

De provincie heeft een nadere toelichting gegeven op de vormvereisten en inhoud van de verplichte bijlagen.²⁸ Voor het activiteitplan licht de provincie toe dat het bestaat uit vijf duidelijk van elkaar te onderscheiden delen:

- a. een beschrijving van missie, visie en het profiel van uw instelling;
- b. een (korte) reflectie op de uitvoering van de activiteiten en het functioneren van uw instelling tijdens de periode 2021-2024, ook als uw instelling geen subsidie ontving vanuit de provinciale subsidieregeling voor professionele kunsten in deze periode;
- c. een beschrijving van de activiteiten die uw instelling in de periode 2025- 2028 wil uitvoeren en uw eventuele digitale strategie hierbij;
- d. informatie over de subsidievereisten;
- e. een reflectie op de (verdeel)criteria van de subsidieregeling.

Voor de meerjarenbegroting conform het Model financiële en kwantitatieve gegevens vereist de provincie drie onderdelen:

- a. de begroting,
- b. het kwantitatieve activiteitenoverzicht
- c. de toelichting op de begroting.

Na publicatie van de subsidieregeling heeft de provincie nog één aanpassing gemaakt in het aanvraagformulier. Een aantal bijlagen werd eerst opgevraagd in één groot document. Dit is in het aanvraagformulier aangepast naar drie losse bijlagen. Aanvragers die op dat moment al hun volledige subsidieaanvraag hadden ingediend, zijn hierover geïnformeerd door de provincie. Aanvragers die hun aanvraag op dat moment nog niet hadden ingediend, zijn niet op de hoogte gesteld.

Informatievoorziening over aanvraag

Gedurende de aanvraagperiode beantwoordde de provincie geen inhoudelijke vragen over individuele aanvragen, zoals passend in een tenderprocedure. In het aanvraagformulier vermeldde de provincie geen specifieke contactpersoon voor vragen over de aanvraag. Voor advies over conceptaanvragen (en andere inhoudelijke vragen) verwees de provincie aanvragers naar eigen zeggen door naar Kunstloc Brabant.

De provincie behandelde wel procesmatige vragen over de subsidieregeling. Aanvragers konden hiervoor contact opnemen met provincie via het algemene telefoonnummer van het subsidieloket en een e-mailadres van de afdeling Cultuur dat gepubliceerd was op de website van de provincie. Daarnaast organiseerde de provincie eind december 2023 een online bijeenkomst (webinar) waarin culturele instellingen vragen konden stellen over de subsidieregeling. Deze bijeenkomst is door 110 instellingen bijgewoond. Ook publiceerde de provincie gedurende de aanvraagperiode een Q&A pagina op haar website. Op deze pagina stonden vragen en antwoorden over de subsidieregeling. Deze pagina is inmiddels niet meer online, waardoor niet kan worden ingezien welke vragen en antwoorden destijds zijn gepubliceerd.

Check op compleetheid

Tijdens het aanvraagtijdvak voerde de afdeling subsidie van de provincie een check op volledigheid uit. Aanvragers die hun aanvraag binnen de geldende termijn hadden ingediend, werden geïnformeerd indien een vereist document ontbrak. Uitgangspunt daarbij was dat aanvragers tot aan de sluitingsdatum de gelegenheid kregen hun aanvraag aan te vullen. Aanvragers die op de laatste dag voor de deadline een onvolledige aanvraag hebben ingediend, kregen niet de mogelijkheid om (na de

²⁸ Gedeputeerde Staten (2023). Wijziging van de Subsidieregeling hedendaagse cultuur Noord-Brabant en de openstelling van een nieuw aanvraagtijdvak.

deadline) ontbrekende stukken aan te leveren, omdat de regels van de tenderprocedure dat niet toestonden.

6.1.2 Percepties

Algemene ervaring aanvraagproces

Aanvragers noemen zowel positieve als kritische punten over het aanvraagproces. Gewaardeerd wordt dat het online aanvraagformulier technisch goed functioneerde en dat de provincie duidelijk aangaf welke documenten moesten worden aangeleverd. Ook de indieningsdeadline was helder. Uit de digitale postbus blijkt daarnaast dat voor 40 van de 46 aanvragers die de digitale postbus heeft ingevuld (87%) duidelijk was waarop hun aanvraag zou worden beoordeeld (zie figuur 1).

Tegelijkertijd geven veel aanvragers aan dat het indienen van een aanvraag veel tijd en capaciteit vraagt. Met name kleinere instellingen en individuele makers ervaren het aanvraagproces als zwaar. Ook is een deel van de aanvragers kritisch op de door de provincie gebruikte formats in het aanvraagproces. Zij geven aan dat de formats erg gedetailleerd waren en daardoor moeilijk werkbaar. Tot slot geven sommige nieuwe aanvragers aan dat het voor hen niet altijd direct duidelijk was binnen welke subsidieregeling zij het best konden aanvragen.

Informatievoorziening over de aanvraag

Hoewel het proces op hoofdlijnen duidelijk was ingericht, noemen meerdere aanvragers de communicatie tijdens het proces als belangrijkste knelpunt. Aanvragers uiten stevige kritiek op de informatievoorziening gedurende het aanvraagproces. Zij geven aan de communicatie over de procedure en aanpassingen daarin als onduidelijk en weinig transparant te hebben ervaren. Een aantal aanvragers heeft kritiek op de wijziging van het aantal vereiste bijlagen na openstelling van de subsidieregeling. Hierdoor is bij sommige aanvragers het beeld ontstaan dat er nog 'van alles' is gewijzigd na openstelling van de subsidieregeling.

Veel aanvragers geven aan dat het ontbreken van een duidelijk contactpersoon bij de provincie de situatie extra ingewikkeld maakte. Wanneer zich vragen of onduidelijkheden voordeden, was voor hen vaak niet duidelijk hoe ze met de provincie in contact konden komen. Meerdere aanvragers geven aan dat zij behoefte hadden aan een open en laagdrempelige lijn voor korte inhoudelijke vragen. Enkele aanvragers geven aan dat het hebben van contacten binnen de provincie vanuit een eerdere ervaring met een provinciale subsidieronde hen heeft geholpen bij het vinden van de juiste contactpersonen binnen de organisatie.

6.1.3 Conclusies

We concluderen dat de aanvraagprocedure grotendeels **toegankelijk** was. De provincie stelde de subsidieregeling open voor alle privaatrechtelijke rechtspersonen die aan de voorwaarden voldeden en verstrekten aan alle aanvragers dezelfde informatie. De digitale aanvraagomgeving functioneerde technisch goed, de provincie communiceerde duidelijk over de indieningsdeadline en verwees aanvragers door naar Kunstloc Brabant voor ondersteuning. Ook organiseerde de provincie een webinar en publiceerde een Q&A voor aanvragers. Er zijn geen signalen ontvangen dat de termijnen

Figuur 5. Reactie op schriftelijke uitvraag onder aanvragers (N=46).

door aanvragers als onwerkbaar zijn ervaren. We constateren dat de regeling minder toegankelijk was voor kleinere instellingen of individuele makers, omdat het indienen van de aanvraag arbeidsintensief is. Dit terwijl de regeling wel openstaat vanaf een minimaal subsidiebedrag van €25.000 per kalenderjaar, en dus wel (ook) bedoeld lijkt te zijn voor kleinere professionele instellingen. De provincie kan het proces voor alle aanvragers nog toegankelijker maken door een handleiding voor aanvragers te ontwikkelen waarin stap voor stap wordt uitgelegd wat wordt gevraagd en hoe criteria geïnterpreteerd moeten worden.

We concluderen dat de informatievoorziening *bij aanvang* van de aanvraagprocedure **helder** en **compleet** was. De provincie publiceerde de subsidieregeling, het aanvraagformulier, de modellen en de belangrijkste termijnen op haar website. In het aanvraagformulier was duidelijk welke documenten moesten worden aangeleverd en waren definities opgenomen van kwantitatieve informatie. Wel heeft de tussentijdse aanpassing van de manier waarop de bijlagen zijn opgevraagd voor verwarring gezorgd bij aanvragers. Uit de schriftelijke uitvraag blijkt dat voor 87% van de aanvragers duidelijk was waarop hun aanvraag zou worden beoordeeld.

Als het gaat over informatievoorziening *gedurende* de aanvraagprocedure is positief dat de provincie procedurele vragen heeft beantwoord middels een webinar en een Q&A op de website. Ook merken we op dat het gebruikelijk is dat tijdens een subsidieronde geen inhoudelijk contact plaatsvindt tussen aanvragers en de subsidieverstrekker, om de onafhankelijkheid van de beoordeling en gelijke behandeling te waarborgen. Het is binnen een tenderprocedure niet toegestaan om de ene aanvrager meer informatie te geven dan de andere. Niettemin zijn we er kritisch op dat aanvragers moeite hadden om iemand van de provincie te bereiken, en doorverwezen werden binnen de provincie. De provincie zou wel een aanspreekpunt kunnen aanwijzen voor vragen over de procedure – bijvoorbeeld een jurist – die vragen zo nodig binnen de organisatie uitzet en terugkoppelt aan de aanvrager.

We constateren dat de gehanteerde formats in de aanvraagprocedure beperkt **flexibel** waren. Het format van het aanvraagformulier liet weinig ruimte voor aanvragers om een eigen invulling te kiezen. Dit stelde de provincie in staat om aanvragen op basis van dezelfde soort informatie te beoordelen. Als aanvragers informatie in eigen formats mogen aanleveren, is het voor commissieleden meer zoeken naar waar welke informatie staat, wat ook kan leiden tot minder herleidbaarheid van de beoordeling. We vinden het daarom logisch dat de provincie met vaste formats werkt.

6.2 Beoordelingsproces

6.2.1 Feitelijke beschrijving van het proces

Voor het beoordelingsproces is een tenderprocedure gehanteerd met een adviescommissie van deskundigen. Hiervoor is een onafhankelijke adviescommissie samengesteld. Dit is een gebruikelijke werkwijze bij de verdeling van meerjarige cultuursubsidies.

Werving en samenstelling adviescommissieleden

De werving van adviescommissieleden vond plaats in december 2023/januari 2024. Op 6 februari 2024 werden de leden van de adviescommissie benoemd door Gedeputeerde Staten. De profielen van de adviescommissieleden zijn vervolgens gepubliceerd op de website van de provincie.

Er zijn geen documenten beschikbaar waarin het wervingsproces van adviescommissieleden is vastgelegd. Uit gesprekken met betrokkenen blijkt dat de provincie zelf potentiële adviescommissieleden heeft benaderd. Het is voor ons niet bekend welke selectiecriteria daarbij zijn gehanteerd.

De Adviescommissie Professionele Kunsten 2025-2028 bestond uit 24 leden verdeeld over de zes disciplines en een coördinerend voorzitter:²⁹

- Podiumkunsten dans, circus, theater (vijf leden);
- Podiumkunsten muziek en opera (vijf leden);
- Beeldende kunst (vijf leden);
- Design, ontwerp en ontwikkelfunctie (drie leden);
- Film en AV (drie leden);
- Literatuur (drie leden).

De Adviescommissie Professionele Kunsten 2025-2028 werd ondersteund door een secretaris in dienst van de provincie. Deze rol werd aanvankelijk door een medewerker van de provincie vervuld. Door uitval van de secretaris is een oud-medewerker van de provincie ingehuurd als vervanger. De secretaris werd ondersteund door een beleidsmedewerker cultuur en de teamleider cultuur.

Beoordeling door de adviescommissie

Ter voorbereiding op het beoordelingsproces is er een algemene bijeenkomst georganiseerd waar alle adviescommissieleden voor zijn uitgenodigd. Deze bijeenkomst diende als kennismakingsmoment voor adviescommissieleden en als voorbereiding op de beoordeling. Niet alle leden van de adviescommissie konden hierbij aanwezig zijn. Deze bijeenkomst vond ook plaats voordat de vervangende secretaris betrokken was. De schrijvers van de adviezen zijn niet uitgenodigd voor de bijeenkomst.

Voor de beoordeling van de aanvragen zijn er per disciplinecommissie vergaderingen georganiseerd, waarbij per vergadering vier tot zes aanvragen zijn behandeld. Aan de vergaderingen namen ten minste drie en maximaal vijf leden van de adviescommissie deel. De samenstelling van de adviescommissie werd per vergadering door de voorzitter en secretaris bepaald op basis van de vereiste deskundigheid in relatie tot de te behandelen subsidieaanvragen. In het reglement van de adviescommissie wordt benoemd dat de voorzitter en secretaris bij elke vergadering aanwezig zijn.³⁰ De rol van secretaris is hierbij door verschillende personen ingevuld. De disciplinecommissies werkten afzonderlijk van elkaar.

De adviescommissieleden hebben zich voorbereid op de vergaderingen door eerst zelf kennis te nemen van de aanvragen en de beoordelingscriteria. Adviescommissieleden hebben hierbij geen formulier ingevuld per aanvraag. Tijdens de vergadering heeft er een gesprek tussen de adviescommissieleden plaatsgevonden, waarbij zij van gedachten hebben kunnen wisselen over de voorliggende aanvraag, en vervolgens is gekomen tot een gezamenlijke beoordeling. De voorzitter had als taak om toe te zien op een consistente beoordeling van de aanvragen.³¹

Bij het beoordelen van de aanvragen heeft de adviescommissie zich, conform het reglement, gebaseerd op de stukken die onderdeel uitmaken van de betreffende aanvraag. De leden van de adviescommissie hebben geen bezoeken gebracht aan instellingen en ook niet de websites van de aanvragers geraadpleegd.³²

Gedeputeerde Staten hebben begin 2024 een opdracht verstrekt aan een extern bureau voor een preadvies op het deelcriterium *gezonde bedrijfsvoering* als service aan de adviescommissie. De adviescommissie was echter zelf verantwoordelijk voor de beoordeling van de gehele aanvraag, inclusief de gezonde bedrijfsvoering. In de adviescommissievergaderingen Film en AV, Design en Ontwerp en Dans, Circus en Theater zijn deze preadviezen voorgelegd aan de betreffende

²⁹ Adviescommissie professionele kunsten 2025-2028 (2024). Totaaladvies meerjarenregeling professionele kunsten 2025-2028.

³⁰ Gedeputeerde Staten (2024). Reglement Adviescommissie professionele kunsten 2025-2028).

³¹ Gedeputeerde Staten (2025). Beslissing op bezwaar.

³² Ibid.

disciplinecommissies. In deze disciplinecommissies is vervolgens vastgesteld dat de geleverde preadviezen niet van de verwachte kwaliteit waren. De disciplinecommissies hebben toen, op het gebied van *gezonde bedrijfsvoering* in de betreffende disciplines, de *gezonde bedrijfsvoering* beoordeeld zonder gebruik te maken van de preadviezen. Omdat de preadviezen geen toevoeging hadden voor de beoordeling van de adviescommissie, is besloten om in de adviescommissievergaderingen na 26 maart 2024 geen gebruik meer te maken van de service.³³ Subsidiebehandelaren van de provincie hebben vervolgens samen met de secretaris een scan gemaakt van de bedrijfsvoering. Deze scan is door de adviescommissie gebruikt om tot een beoordeling te komen.³⁴

De disciplinecommissies hebben na beoordeling van alle losse aanvragen nog een vergadering gehad om te reflecteren op het resultaat van de beoordeling en de rangschikking van hun discipline. Het is niet bekend of naar aanleiding van deze vergaderingen nog zaken zijn aangepast. De uiteindelijke adviezen zijn opgesteld door vier externe schrijvers, die de inbreng van de adviescommissieleden tekstueel hebben uitgewerkt. De voorzitter en secretaris hebben vervolgens alle adviezen gelezen en, waar nodig, geredigeerd. Daarna zijn alle adviezen onder elkaar gezet en samen met een algemene reflectie van de adviescommissie gedeeld met de provincie.

Van de vergaderingen van de Adviescommissie Professionele Kunsten 2025-2028 is verslag gemaakt. Deze verslagen bevatten een benoeming van de aanwezige leden van de adviescommissie, de datum en tijd, welke instelling aan de adviescommissie ter beoordeling voorgelegd werd en de puntentelling. De verslaglegging bevat geen gedetailleerde inhoudelijke onderbouwing.³⁵

6.2.2 Percepties

Werving en voorbereiding adviescommissie

Medewerkers van de provincie en betrokkenen bij het beoordelingsproces geven aan dat de werving van leden voor de adviescommissie pas in een laat stadium heeft plaatsgevonden. Op het moment van benoeming was het aanvraagtijdvak al geopend en waren er reeds toezeggingen gedaan over de bekendmaking van de besluiten, wat leidde tot aanzienlijke tijdsdruk. Medewerkers van de provincie geven aan dat zij bij voorkeur meer tijd hadden gehad voor het werven en selecteren van adviescommissieleden.

Een deel van de aanvragers geeft aan dat het wervingsproces onvoldoende transparant was en dat het voor hen niet duidelijk is op basis van welke criteria de adviescommissieleden zijn geselecteerd en waarom deze keuzes zijn gemaakt.

Betrokkenen bij het beoordelingsproces stellen dat er ook meer tijd nodig was voor de voorbereiding van de adviescommissie. Binnen het afgelopen beoordelingsproces was een van de disciplinecommissies al klaar met de beoordeling voordat de andere disciplinecommissies nog moesten beginnen. Dit maakte het voor betrokkenen bij de beoordeling lastiger om toe te zien op een consistente toepassing van de beoordelingscriteria.

Deskundigheid en onafhankelijkheid van de adviescommissie

Medewerkers van de provincie en betrokkenen bij het beoordelingsproces zijn nadrukkelijk positief over de deskundigheid van de adviescommissie. Zij geven aan dat de adviescommissieleden over veel inhoudelijke kennis beschikten. Betrokkenen bij het beoordelingsproces geven aan dat de verdeling in disciplinecommissies ervoor zorgde dat het gespecialiseerde kennisniveau van de verschillende

³³ Gedeputeerde Staten (2025). Beslissing op bezwaar.

³⁴ Provincie Noord-Brabant (2024). Verslag overleg reflectie meerjarige professionele kunsten 2025. *Intern document*.

³⁵ Gedeputeerde Staten (2025). Beslissing op bezwaar.

disciplines hoog was. Betrokkenen bij de beoordeling merken wel op dat het wenselijk was geweest als er meer culturele diversiteit binnen de adviescommissie had bestaan.

Aanvragers zijn daarentegen overwegend kritisch over de deskundigheid van de adviescommissie. Een punt dat herhaaldelijk wordt genoemd, is dat de adviescommissie volgens hen weinig affiniteit had met het Brabantse culturele veld en onvoldoende kennis had van de lokale context. Meerdere aanvragers geven aan dat er sterk de nadruk leek te liggen op de onafhankelijkheid van adviescommissieleden, waardoor relatief weinig adviescommissieleden beschikten over specifieke kennis van de Brabantse cultuursector. De onafhankelijkheid van de adviescommissieleden wordt door diverse betrokkenen onderschreven. We hebben geen signalen ontvangen van belangenverstrengeling.

Beoordelingsproces

Medewerkers van de provincie geven aan dat het beoordelingsproces onder aanzienlijke tijdsdruk heeft plaatsgevonden. De provincie wilde vasthouden aan de eerder toegezegde datum voor het bekendmaken van de besluiten. Door personeelsswisselingen en de uitval van enkele belangrijke teamleden duurde het echter langer voordat de adviescommissie volledig operationeel was, onder andere doordat de inzet van de secretaris pas later op gang kwam.

Daarnaast geven medewerkers van de provincie aan dat de beoordelingsinstructies duidelijker en strakker geformuleerd hadden kunnen worden. In de voorbereiding van de adviescommissie was volgens hen idealiter meer tijd geweest om adviescommissieleden eenduidig te instrueren over zowel de subsidieregeling als de wijze van beoordelen.

Zowel medewerkers van de provincie als betrokkenen bij het beoordelingsproces geven aan dat de adviescommissie op bepaalde punten is afgeweken van de vastgestelde subsidieregeling en ruimte heeft genomen om naar eigen inzicht te beoordelen en maatwerk toe te passen. Hierbij gaat het onder andere over de puntentoekenning bij het onderdeel *gezonde Bedrijfsvoering*. Voor dit sub-criterium konden aanvragers in totaal 50 punten behalen. Volgens de subsidieregeling wordt er bij de beoordeling gewerkt met tussenstappen van 20%, wat in dit geval betekent dat de score uit tussenstappen van 10 punten wordt opgebouwd. Adviescommissieleden hebben er echter voor gekozen om bij dit sub-criterium te werken met tussenstappen van 5 punten (10%) Medewerkers van de provincie geven aan dat hier achteraf gezien sterker op had moeten worden gecorrigeerd. Betrokkenen bij het beoordelingsproces benadrukken echter dat deze ruimte voor maatwerk volgens hen noodzakelijk was, omdat de aanvragen onderling sterk verschilden en moeilijk langs één uniforme meetlat te leggen waren. Daarnaast geven betrokkenen bij de beoordeling aan dat de subsidieregeling op sommige punten onvoldoende houvast bood voor de beoordeling en dat de adviescommissie het inhoudelijk oneens was met een aantal onderdelen van de subsidieregeling, bijvoorbeeld over de wijze van beoordeling bij het criterium *toepassing van de Code Diversiteit en Inclusie*.

Verder gaven zowel medewerkers van de provincie als betrokkenen bij het beoordelingsproces aan dat de inzet van meerdere schrijvers heeft geleid tot verschillen in schrijfstijl tussen de adviezen. In een aantal gevallen leidde dit tot extra redactiewerk voor de voorzitter en de secretaris. Betrokkenen bij de beoordeling geven aan dat er behoefte was aan duidelijkere richtlijnen voor het schrijven van de adviezen en dat het wenselijk was geweest om de schrijvers eerder bij het proces te betrekken, bijvoorbeeld al bij de startbijeenkomst.

Met betrekking tot het beoordelingsproces geven enkele aanvragers aan dat het voor hen onduidelijk was hoe de adviescommissie precies te werk is gegaan. Aanvragers ervaren de samenstelling en de werkwijze van de adviescommissie als weinig transparant en geven aan niet te weten of de adviescommissie zelf aanvullend onderzoek heeft gedaan of uitsluitend heeft beoordeeld op basis van de aangeleverde informatie.

Kwaliteit van de adviezen

Enkele aanvragers geven aan tevreden te zijn over de kwaliteit van de beoordeling en zich te herkennen in het advies van de adviescommissie. De meerderheid van de aanvragers uit echter kritiek op zowel de toon als de inhoud van de adviezen. Zij geven aan dat de adviezen vaak negatief en weinig opbouwend zijn geformuleerd en dat kritiekpunten soms hard zijn verwoord. De negatieve toon van de adviezen wordt in verband gebracht met de wijze van beoordeling, waarbij volgens aanvragers sprake lijkt te zijn van puntenaftrek in plaats van puntenopbouw. Daarnaast ervaren veel aanvragers de onderbouwing van de adviezen als onvoldoende. De gehanteerde puntentelling was voor hen niet altijd inzichtelijk en veel aanvragers hebben het gevoel dat de beoordeling en puntentoekenning niet consistent is toegepast tussen verschillende aanvragen. Ook geven een aantal aanvragers aan dat bepaalde kritiekpunten leken door te werken in meerdere beoordelingscriteria. Verder klinkt er vanuit aanvragers commentaar op feitelijke onjuistheden in de adviezen. Daarnaast benoemen enkele aanvragers dat door het ontbreken van monitoring en de ervaren afstand van de adviescommissie tot het Brabantse culturele veld, onvoldoende kan worden getoetst of aanvragen een realistisch en eerlijk beeld schetsen.

Enkele medewerkers van de provincie en betrokkenen bij het beoordelingsproces erkennen dat de toon van de adviezen in sommige gevallen scherp overkwam en dat meer nuance wenselijk was geweest. Daarnaast geven medewerkers van de provincie aan dat sommige adviezen erg beknopt zijn opgesteld, waardoor de onderbouwing van de beoordeling lastig te toetsen is.

6.2.3 Conclusies

Op basis van de beschikbare informatie constateren wij dat het beoordelingsproces in opzet en uitvoering **objectief** is verlopen. Er zijn meerdere waarborgen aanwezig die de objectiviteit van het proces ondersteunen, waaronder de inzet van een adviescommissie met meerdere adviseurs, de aanwezigheid van een bezwaar en klachtprocedure en de expliciete bepaling in het reglement dat adviescommissieleden onafhankelijk opereren. In de praktijk hebben wij ook geen signalen ontvangen die wijzen op belangenverstrengeling. Tegelijkertijd is het, vanwege een gebrek aan inzicht in de wervingsprocedure, niet vast te stellen hoe de objectiviteit in de wervingsfase is geborgd.

Dit raakt ook aan de beoordeling van de **deskundigheid** van de adviescommissie. Op basis van de beschikbare informatie kan hierover geen eenduidig oordeel worden gegeven. Er lijkt geen zichtbaar plan te zijn geweest voor de samenstelling van de commissie, zoals het vooraf bepalen van benodigde expertise, het opstellen van profielen of vacatures en het openstellen van een formele wervingsprocedure voor adviseurs. Dergelijke stappen vormen normaal gesproken belangrijke waarborgen voor deskundigheid en zijn hier niet herkenbaar. Daarnaast geven verschillende gesprekspartners aan dat binnen de adviescommissie sprake was van beperkte affiniteit met het Brabantse culturele veld, mede ingegeven door de wens om de onafhankelijkheid te waarborgen. Opvallend is bovendien dat de provincie en betrokkenen bij het beoordelingsproces de deskundigheid van de adviescommissie anders beoordelen dan de aanvragers. Alles overziend constateren we dat er in de inrichting van het wervingsproces en de samenstelling van de adviescommissie meer aandacht nodig is voor een transparante en tijdige werving, en het borgen van deskundigheid.

We constateren dat de subsidieregeling en het beoordelingsproces op papier **uniform** zijn ingericht en dat **herleidbaarheid** is geborgd. Zo zijn in de subsidieregeling en in het reglement van de adviescommissie waarborgen opgenomen om de consistentie van de beoordeling te bevorderen (zoals de rol van de voorzitter en de toepassing van tussenstappen van 20% in de puntentoekenning), en leidt het toepassen van de criteria zoals is beschreven in de regeling, tot een herleidbare beoordeling. We constateren echter dat in de praktijk de herleidbaarheid van de beoordeling minder was, doordat de adviescommissie op sommige onderdelen heeft gekozen voor een eigen interpretatie. Op bepaalde

criteria van de subsidieregeling is bewust afgeweken van de voorgeschreven beoordelingswijze, bijvoorbeeld bij het criterium *toepassing van de code Diversiteit & Inclusie*, waarbij de adviescommissie heeft gekozen voor een integrale beoordeling in plaats van de beoordeling van de drie gevraagde doelstellingen. Daardoor is voor aanvragers minder duidelijk hoe hun score en advies tot stand is gekomen. We constateren dat hier niet voldoende op is ingegrepen door de provincie. Ook voor wat betreft de uniformiteit constateren we dat er meer waarborgen wenselijk zijn. Er is door beperkte capaciteit geen vaste secretaris bij alle commissievergaderingen aanwezig geweest. De rol van secretaris hoeft niet verplicht altijd door dezelfde persoon te worden ingevuld, maar wanneer de rol over meerdere personen verdeeld wordt is het wel belangrijk dat er een duidelijke richtlijn is voor de invulling van deze rol, zodat de consistentie bewaakt wordt. Door gebrek aan tijd en capaciteit ontbrak deze duidelijke richtlijn. Ook zijn door de inzet van meerdere schrijvers en het ontbreken van heldere instructies over de schrijfwijze verschillen zichtbaar in de lengte en schrijfstijl van de adviezen, waardoor deze minder uniform zijn.

Wij constateren daarnaast dat het beoordelingsproces in beperkte mate **transparant** is geweest. Transparant is dat het advies van de adviescommissie gelijktijdig aan alle aanvragers bekend is gemaakt. Wat het beoordelingsproces minder transparant maakt is dat in de voor aanvragers openbare informatie niet duidelijk is beschreven hoe de beoordelingsprocedure eruitziet, alleen dat de beoordeling plaatsvindt door een onafhankelijke adviescommissie. Ook de rollen en verantwoordelijkheden van de Adviescommissie Professionele Kunsten 2025-2028, Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten zijn niet helder gecommuniceerd. Deze rollen zijn wel vastgesteld in de Algemene wet bestuursrecht (Awb), maar dat is niet een plek waar aanvragers snel informatie zullen opzoeken. Ook ontbrak een openbare scorerubriek of toetsingsgids. Hoewel dit niet verplicht is, kan de beschikbaarheid daarvan de navolgbaarheid en transparantie van de beoordeling wel versterken.

7. Fase 3: besluitvorming

In dit hoofdstuk behandelen we de fase waarin besluiten zijn genomen over de subsidietoekenningen. De figuur hierna bevat de belangrijkste momenten van deze fase.

Figuur 6. Belangrijke momenten in de besluitvormingsfase.

7.1 Feitelijke beschrijving van het proces

Na afloop van de advisering door de onafhankelijke adviescommissie hebben Gedeputeerde Staten de taak om zich ervan te vergewissen dat de adviezen van de adviescommissies zorgvuldig tot stand zijn gekomen (vergewisplicht³⁶). Dit houdt in dat moet worden nagegaan of het adviseringsproces correct is verlopen én of de adviezen zijn getoetst aan de vooraf vastgestelde beoordelingscriteria. Bij de overdracht van het totaaladvies van de adviescommissie aan de provincie, bleek dat er onvoldoende tijd was om deze vergewisplicht naar behoren uit te voeren. Beleidsambtenaren hebben vervolgens een beperkte check gedaan op de consistentie en zorgvuldigheid van de adviezen.

De subsidieregeling kende oorspronkelijk een subsidieplafond van €30.475.000. In april 2024 is dit budget bij de vaststelling van de Perspectiefnota al met €3.000.000 aangevuld. Bij de vaststelling van de verdeling van subsidie is dit budget vanuit de reguliere begroting nog met €120.000 aangevuld, om te voldoen aan de wens van de adviescommissie om tot een optimale verdeling te komen. De extra middelen zijn benut om de subsidieplafonds (naar rato per discipline) te verhogen. Door deze verhoging konden in totaal 11 positief beoordeelde aanvragers die anders onder de zaaglijn zouden vallen extra worden gehonoreerd.

Provinciale Staten hebben geen beslissingsbevoegdheid over het toekennen van subsidies. Gedeputeerde Staten hebben besloten om de adviezen van de adviescommissie over te nemen. Dit was een vertrouwelijk dossier. Na het besluit van Gedeputeerde Staten zijn Provinciale Staten op donderdag 4 juli via een statenmededeling geïnformeerd over de uitslag van het subsidieproces.³⁷ Direct daarna zijn alle instellingen via e-mail geïnformeerd over de resultaten van hun subsidieaanvraag. Dezelfde dag

³⁶ De vergewisplicht is gedefinieerd in artikel 3:9 van de Awb: 'indien een besluit berust op een onderzoek naar feiten en gedragingen dat door een adviseur is verricht, dient het bestuursorgaan zich ervan te vergewissen dat dit onderzoek op zorgvuldige wijze heeft plaatsgevonden'.

³⁷ Gedeputeerde Staten (2024). Statenmededeling vaststellen verdeling subsidie in het kader van de Subsidieregeling hedendaagse cultuur Noord-Brabant, paragraaf 1 Professionele kunsten 2025-2028.

is ook een brief verstuurd naar alle aanvragers. Nadat instellingen zijn geïnformeerd, is het totaaladvies openbaar gemaakt via de website van de provincie en via de pers. De adviezen van aanvragers die minder dan het minimaal aantal punten hebben gescoord om in de subsidieregeling te worden opgenomen zijn niet gepubliceerd op de website. Een aantal aanvragers heeft bij de bekendmaking van de besluiten tegenstrijdige informatie ontvangen. De provincie weet niet in hoeveel situaties dit is gebeurd, maar wel dat deze situatie is ontstaan doordat de afdeling beleid van de provincie (die de adviezen heeft gepubliceerd) er niet van op de hoogte was dat de afdeling subsidies van de provincie de adviezen per post naar de aanvragers zou sturen. De afdeling beleid had echter nog een aantal fouten uit de adviezen gehaald (bijvoorbeeld in de optelling van het totale puntenaantal), voordat deze op de website zijn gepubliceerd. Hierdoor heeft een deel van de aanvragers per post andere informatie ontvangen dan online.

In totaal zijn er 106 aanvragen ingediend voor de subsidieregeling, waarvan 99 aanvragen in behandeling zijn genomen door de adviescommissie. Uit het totaaladvies dat op 4 juli openbaar is gemaakt, blijkt dat 88 van de 99 volledige aanvragen positief zijn beoordeeld.³⁸ Van de positief beoordeelde instellingen zijn 53 instellingen gehonoreerd en zijn 35 instellingen onder de zaaglijn terechtgekomen. 12 van de gehonoreerde instellingen hebben aangevraagd in Categorie A. Categorie A is niet overvraagd. Onderstaande tabel geeft de verdeling binnen Categorie B weer.

Discipline	Gehonoreerd	Onder de zaaglijn	Negatief beoordeeld	Niet in behandeling genomen
Podiumkunsten: dans, circus en theater	13	17	5	1
Muziek en opera	10	4	1	3
Beeldende kunst	7	12	5	2
Design en ontwerp	4	2	-	1
Film	5	-	-	-
Literatuur	2	-	-	-

Tabel 2: Uitslag totaaladvies Categorie B³⁹

7.2 Percepties

Medewerkers van de provincie geven aan dat de provincie er in beginsel voor kiest niet contrair te gaan tegen het advies van de adviescommissie, omdat de inhoudelijke expertise primair bij de adviescommissie ligt. De provincie heeft echter wel de verantwoordelijkheid om de vergewisplicht uit te voeren.

Medewerkers van de provincie signaleren dat in het huidige subsidieproces onvoldoende rekening is gehouden met deze vergewisplicht. De vergewisplicht moest volgens hen onder zodanige tijdsdruk worden uitgevoerd dat dit niet op de gebruikelijke en gewenste wijze kon plaatsvinden. Oorzaken die daarbij worden genoemd zijn een te krappe planning, uitval van cruciale personeelsleden en beperkte

³⁸ Adviescommissie Professionele Kunsten Noord-Brabant 2025-2028 (2024). Totaaladvies meerjarenregeling professionele kunsten 2025-2028.

³⁹ Adviescommissie Professionele Kunsten Noord-Brabant 2025-2028 (2024). Rangschikkingen Categorie B.

capaciteit. Medewerkers van de provincie geven aan dat de juridische afdeling daardoor onvoldoende gelegenheid heeft gehad om de adviezen van de commissie te toetsen. In plaats daarvan hebben beleidsambtenaren onder hoge tijdsdruk een (beperkte) toets gedaan. De provincie vond het belangrijk om wel vast te houden aan de vooraf gecommuniceerde datum van bekendmaking van besluiten, zodat instellingen tijdig wisten waar ze aan toe waren en de besluiten gelijktijdig gecommuniceerd werden met andere subsidieverstrekken. Juristen van de provincie geven aan dat zij graag eerder en explicieter betrokken hadden willen worden, met duidelijke afspraken en bijvoorbeeld een checklist voor het toetsen van de adviezen.

De meerderheid van de aanvragers geeft aan geen knelpunten te hebben ervaren in het besluitvormingsproces en waardeert het dat de besluiten conform planning zijn genomen. Tegelijkertijd geven enkele aanvragers aan dat zij tegenstrijdige en verwarrende informatie hebben ontvangen. Zo beschrijven enkele aanvragers een situatie waarin zij eerst per e-mail een positief besluit ontvingen, gevolgd door een schriftelijk besluit waarin stond dat zij onder de zaaglijn zaten. In sommige gevallen werd daarbij gecommuniceerd dat er iets mis was gegaan met het subsidieplafond en dat er mogelijk alsnog extra middelen beschikbaar zouden komen. Volgens aanvragers zorgde dit voor onrust en onzekerheid, mede doordat er verschillende rangschikkingen in omloop waren. Deze aanvragers geven aan dat dergelijke slordigheden het vertrouwen in de zorgvuldigheid van het proces hebben aangetast. Daarnaast geeft een aantal aanvragers die onder de zaaglijn zijn geëindigd aan dat de communicatie over de afwijzing als zakelijk en weinig empathisch is ervaren, en dat zij op meer erkenning hadden gehoopt voor de inspanningen die zijn geleverd bij het indienen van de aanvraag.

7.3 Conclusies

We constateren dat de betrokken partijen tijdens het besluitvormingsproces **rolvast** zijn geweest. Zo waren Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten niet inhoudelijk betrokken bij de verdeling van de subsidie aan individuele instellingen en zijn zij niet contrair gegaan aan het advies van de adviescommissie.

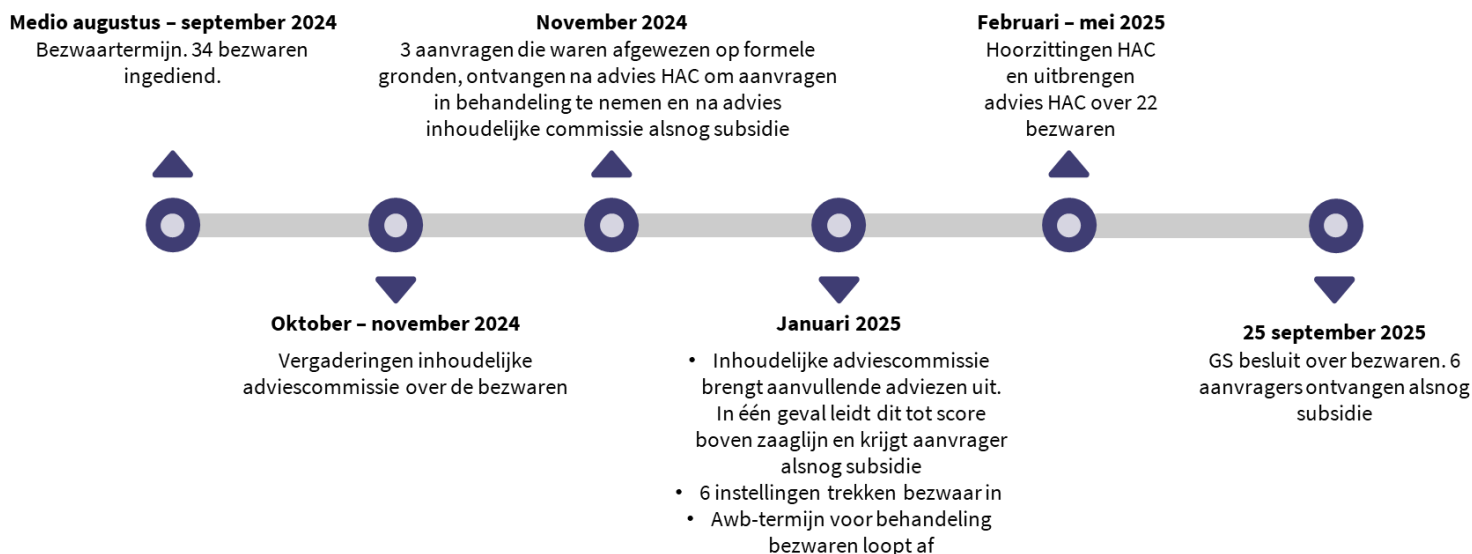
Tegelijkertijd constateren we dat het besluitvormingsproces op essentiële punten niet goed is verlopen. Ten eerste constateren we dat de provincie de vergewisplicht niet compleet en zorgvuldig genoeg heeft uitgevoerd. Binnen het proces was onvoldoende tijd beschikbaar. Hierdoor heeft de provincie slechts in beperkte mate gecontroleerd op de consistentie van de uitgebrachte adviezen. Ook is niet duidelijk of de door beleidsambtenaren uitgevoerde check van de beoordelingen heeft geleid tot wijzigingen ten opzichte van het oorspronkelijke advies. Daardoor is onvoldoende **herleidbaar** wat het resultaat van deze processtap is geweest.

Hieraan draagt ook bij dat er geen afrondend document is gepubliceerd. Veel subsidieverstrekken stellen na afronding van de advisering en de vergewisplicht een document op, waarin het uiteindelijke besluit en de subsidieverdeling zijn toegelicht. Zo'n document bevat doorgaans een procesbeschrijving en een duiding van de uitkomst van het proces van subsidieverdeling, mede in relatie tot de doelstellingen van de subsidieregeling en het cultuurbeleid. Ook wordt daarin vermeld of, en zo ja hoe, is afgeweken van het advies van de adviescommissie. De titel en precieze vorm van dit document verschilt; de provincie Groningen stelt bijvoorbeeld een Uitvoeringsprogramma Cultuur op, verschillende gemeenten werken met een Kunstenplan. Het ontbreken van een dergelijk afrondend document maakt minder inzichtelijk en **transparant** hoe de provincie tot het uiteindelijke besluit is gekomen en hoe zij hier zelf op reflecteert.

Tot slot constateren wij dat een aantal aanvragers tegenstrijdige informatie heeft ontvangen over het al dan niet onder de zaaglijn vallen, wat tot verwarring heeft geleid.

8. Fase 4: bezwaren

In dit hoofdstuk gaan we in op de laatste fase van het subsidieproces, waarin bezwaren zijn ingediend en behandeld. In deze fase zijn twee commissies betrokken. Ten eerste de Adviescommissie Professionele Kunsten 2025-2028, die de aanvragen ook in eerste instantie heeft beoordeeld. Naar deze adviescommissie verwijzen we met de term ‘inhoudelijke adviescommissie’. Ten tweede de Hoor- en Adviescommissie voor bezwaarschriften en klachten Noord-Brabant. Dit is een onafhankelijke commissie die de provincie Noord-Brabant adviseert. Naar deze commissie verwijzen we met de term ‘HAC’. De figuur hierna bevat de belangrijkste momenten van deze fase.

Figuur 7. Belangrijke momenten in de bezwaarfase.

Vooraf is relevant om te benoemen dat we ons richten op het bezwaarproces: welke stappen zijn doorlopen en door wie? Hoe is dit ervaren door de betrokkenen? De evaluatie bevat geen inhoudelijke of juridische beoordeling van de adviezen van de HAC en de besluiten van Gedeputeerde Staten naar aanleiding daarvan.

8.1 Feitelijke beschrijving van het proces

Aantal en afhandeling bezwaren

Nadat de besluiten over de subsidieaanvragen in juli 2024 bekend werden, konden aanvragers een bezwaar indienen. Veel aanvragers hebben in deze periode contact met elkaar gehad. Een aantal leden van de Kunst van Brabant heeft met elkaar een kerngroep gevormd en het voortouw genomen in het indienen van de bezwaren en het contact hierover tussen de instellingen. Ook heeft een aantal bewaarmakers gezamenlijk een advocaat ingehuurd om hen bij te staan in de bezwaarprocedure.

In totaal zijn 34 bezwaren ingediend.⁴⁰

- 5 bezwaren hadden betrekking op de beslissing om de aanvraag op formele gronden af te wijzen en niet voor te leggen aan de inhoudelijke adviescommissie. Deze bezwaren zijn voorgelegd aan de Hoor- en Adviescommissie (HAC). Na adviezen van de HAC zijn 3 van deze aanvragen alsnog

⁴⁰ Gedeputeerde Staten (2025). Schriftelijke vragen over de gang van zaken rond cultuursubsidies 2025-2028.

voorgelegd aan de inhoudelijke adviescommissie. Deze 3 aanvragen zijn vervolgens alsnog gehonoreerd. De andere 2 bezwaren zijn ongegrond verklaard.

- 28 bezwaren hadden betrekking op een afwijzing van de subsidie. 1 bezwaar betrof een kritische opmerking bij een aanvraag die wel was gehonoreerd. Deze 29 aanvragen zijn opnieuw voorgelegd aan de inhoudelijke adviescommissie, voor een aanvullend advies. De inhoudelijke adviescommissie heeft hierover vergaderd in oktober en november 2024 en heeft begin januari 2025 aanvullende adviezen uitgebracht.⁴¹
 - Voor 1 instelling leidde het aanvullende advies tot een puntentotaal dat voldeed om voor subsidie in aanmerking te komen. Deze aanvraag is dus alsnog gehonoreerd. Dit bezwaar is daarmee afgehandeld.
 - 6 aanvragers hebben hun bezwaar na het aanvullende advies van de inhoudelijke adviescommissie niet doorgezet.
 - 22 bezwaren zijn voorgelegd aan HAC. De HAC heeft hoorzittingen georganiseerd in de periode februari tot en met april 2025. Vanwege het grote aantal zaken en om de vereiste zorgvuldigheid te kunnen waarborgen, zijn extra hoorzittingen ingepland buiten het reguliere vergaderschema. De HAC heeft gekozen voor een integrale benadering: naast het beoordelen van individuele bezwaren, heeft HAC ook geadviseerd over het verloop van het subsidietraject als geheel. Het advies van de HAC is eind mei 2025 verschenen.⁴²
 - Bij een aantal bezwaren is na het advies van de HAC, de inhoudelijke adviescommissie nogmaals gevraagd om een inhoudelijke reactie. Vervolgens hebben Gedeputeerde Staten in september 2025 een besluit genomen over de bezwaren. Na de adviezen van de HAC hebben Gedeputeerde Staten 6 bezwaren gegrond verklaard. Deze aanvragers kregen alsnog puntenaantal waarmee ze boven de initiële zaaglijn uitkwamen, en hebben dus alsnog subsidie ontvangen. De overige 16 bezwaren zijn afgewezen.
 - Er zijn geen bezwaarmakers die in beroep zijn gegaan (twee aanvragers zijn in eerste instantie wel in beroep gegaan, maar hebben dit later ingetrokken).

Het aantal bezwaren was aanzienlijk hoger dan in eerdere subsidierondes en werd door de provincie als onverwacht groot aangemerkt.⁴³ Ter vergelijking: in de subsidieperiode 2021-2024 heeft de HAC 8 bezwaren behandeld.⁴⁴

Over het vragen van de aanvullende adviezen van de inhoudelijke adviescommissie merken we op dat andere overheden hierin soms andere afwegingen maken. We hebben hierover gesproken met de Raad voor Cultuur en het Fonds Podiumkunsten. De Raad voor Cultuur vraagt alleen om aanvullende adviezen als een check op feitelijke onjuistheden door aanvragers daartoe aanleiding geeft. Het Fonds Podiumkunsten vraagt alleen om aanvullende inhoudelijke adviezen als uit het advies van de Hoor- en Adviescommissie komt dat de onderbouwing onvoldoende is.

Termijnen

Voor het afhandelen van bezwaren gelden wettelijke termijnen, die zijn vastgelegd in de Algemene wet bestuursrecht (Awb). In dit geval is de wettelijke termijn waarbinnen de provincie had moeten besluiten 12 weken (art. 7.10 Awb). De vijf bezwaren die zijn ingediend tegen de afwijzing op formele gronden zijn binnen de Awb-termijn afgehandeld. Bij alle andere bezwaren is de Awb-termijn overschreden. Voor

⁴¹ Gedeputeerde Staten (2025). Schriftelijke vragen over de gang van zaken rond cultuursubsidies 2025-2028.

⁴² Hoor- en adviescommissie voor de behandeling van bezwaarschriften en klachten Noord-Brabant (2025). Advies over het bezwaar tegen het besluit tot weigering subsidie op grond van de Subsidieregeling hedendaagse cultuur Noord-Brabant, § 1 Professionele kunsten 2025 – 2028.

⁴³ Gedeputeerde Staten (2025). Schriftelijke vragen over de gang van zaken rond cultuursubsidies 2025-2028.

⁴⁴ Lysias (2021). De Kunst van het Harmoniseren.

deze bezwaren gold dat de tijd tussen het indienen van de bezwaren en het besluit van Gedeputeerde Staten ruim een jaar besloeg. Gedeputeerde Staten geven hiervoor als verklaring het uitzonderlijk hoge aantal bezwaren, de noodzaak tot aanvullende advisering door de inhoudelijke commissie en de beperkte capaciteit bij de Hoor- en Adviescommissie.⁴⁵ Gedeputeerde Staten hebben in verschillende stukken (statenmededelingen en berichten richting de aanvragers) opgenomen dat ze betreuren dat de gehele bezwarenprocedure ruim een jaar heeft geduurd.

28 bezwaarmakers hebben de provincie in januari 2025 in gebreke gesteld vanwege het overschrijden van de wettelijke behandeltermijn van hun bezwaren. De bezwaarmakers hebben een schadevergoeding ontvangen van maximaal €1442. Bij de zeven instellingen die hun bezwaar hebben ingetrokken ging het om een lager bedrag, de overige instellingen hebben de maximale schadevergoeding ontvangen.⁴⁶

Communicatie gedurende de behandeling van bezwaren

Bezwaarmakers zijn tussentijds geïnformeerd over de voortgang en de vertragingen rondom de behandeling van de bezwaren.⁴⁷ We hebben geen feitelijke informatie over alle communicatie en informatievoorziening die er in deze periode is geweest. Wel stellen we vast dat in de periode tussen de indiening en afhandeling van de bezwaren de provincie de bezwaarmakers heeft bericht dat de behandeltermijn door het grote aantal bezwaren meer dan de standaardperiode vergde. Ook heeft de provincie de bezwaarmakers in december 2024 gemaïld met de stand van zaken en het vervolg van de procedure, en hierbij ook de contactgegevens opgenomen van de regisseur/verbinder Cultuur bij de provincie, in het geval er vragen waren.

In deze periode heeft de Kunst van Brabant herhaaldelijk signalen doorgegeven aan en contact gehad met de Gedeputeerde, over de afhandeling van de bezwaarprocedure. Dit is zowel schriftelijk gebeurd als dat er gesprekken zijn geweest tussen de Kunst van Brabant en de Gedeputeerde.

Het algemene advies van de HAC en de reactie van Gedeputeerde Staten

Een deel van het advies van de HAC bevat voor alle bezwaarmakers dezelfde tekst. Dit deel van het advies is onderverdeeld in drie aspecten: 1) de subsidievereisten en het in behandeling nemen van de aanvragen, 2) de beoordeling van de aanvragen door de Adviescommissie Professionele Kunsten 2025-2028 en 3) het aanvullende advies door de Adviescommissie Professionele Kunsten 2025-2028.

We gaan niet uitgebreid in op de inhoud van het advies van de HAC, maar benoemen ter illustratie wel enkele constatering van de HAC⁴⁸ en de reactie van Gedeputeerde Staten daarop in de Beslissing op Bezwaar. Overkoepelend valt op dat Gedeputeerde Staten veel van de algemene constatering van de HAC weerleggen.

- De HAC stelt vast dat de provincie niet consistent heeft opgetreden bij het in behandeling nemen van de aanvragen. Gedeputeerde Staten betwisten dit en geeft aan dat alle aanvragen bij de eerste administratieve controle gelijk zijn behandeld en dat herstel alleen is toegestaan bij kennelijke administratieve fouten, zonder inhoudelijke wijzigingen.
- De HAC vraagt zich af of het streven naar unanimiteit tijdens de beoordeling van de aanvragen mogelijk heeft geleid tot een andere puntenwaardering dan wanneer er op basis van meerderheid van stemmen over de aanvragen geoordeeld is. Gedeputeerde Staten geven aan dat de advisering

⁴⁵ Gedeputeerde Staten (2025). Schriftelijke vragen over de gang van zaken rond cultuursubsidies 2025-2028.

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Hoor- en adviescommissie voor de behandeling van bezwaarschriften en klachten Noord-Brabant (2025). Advies over het bezwaar tegen het besluit tot weigering subsidie op grond van de Subsidieregeling hedendaagse cultuur Noord-Brabant, § 1 Professionele kunsten 2025 – 2028.

conform het reglement, consistent en zorgvuldig tot stand is gekomen. Onder leiding van de voorzitter is gezorgd voor een consistente beoordeling. De commissie heeft per verdeelcriterium punten toegekend en deze gemotiveerd, op basis van een gezamenlijk meerderheidsstandpunt. Discussies over kritiekpunten hebben niet geleid tot het achterwege laten daarvan.

- Door de wijze waarop de adviezen zijn geschreven en de summier verslagen constateert de HAC dat de subsidieaanvrager niet altijd in voldoende mate inzicht is verschaft in de gedachtegang die aan het gevolgde advies ten grondslag ligt. Gedeputeerde Staten geven aan dat uitgebreide woordelijke verslaglegging juridisch niet verplicht is en bovendien geen garantie biedt op minder bezwaar. Aanvragers moeten vooral inzicht krijgen in de gevolgde redenering; waar nodig is die in aanvullende adviezen nader toegelicht. Daarmee hebben Gedeputeerde Staten voldaan aan hun vergewisplicht.

8.2 Percepties

Onder de 46 aanvragers die de schriftelijke uitvraag hebben ingevuld zijn 17 aanvragers die bezwaar hebben ingediend tegen de subsidiebesluiten. 3 hiervan hebben aangegeven dat ze de bezwaarprocedure uiteindelijk niet hebben doorgezet. In de interviews is gesproken met 5 bezwaarmakers.

Veel van de aanvragers die de bezwaarprocedure hebben doorlopen geven aan dat de bezwaarprocedure veel van hun en hun organisaties heeft gevraagd. Qua tijdsinzet, kosten en ook emotioneel. Aanvragers die hun bezwaar (of later beroep) hebben ingetrokken benoemen ook dat één van de redenen hiervoor was dat ze hun energie niet meer in de bezwaarprocedure wilden steken. Een aanvrager beschrijft bijvoorbeeld het gevoel dat er niet op te werken is tegen de juristen van de provincie. De aanvragers zijn kritisch op de lange tijd die het heeft gekost om de bezwaren te behandelen. Ook medewerkers van de provincie zelf hadden dit (uiteraard) graag anders gezien, en geven aan dat zowel zichzelf als de HAC niet voorbereid waren op het grote aantal bezwaren.

Andere punten van kritiek die meerdere aanvragers hebben gedeeld over de bezwarenprocedure zijn:

- Er was te weinig communicatie over het verloop van de procedure. Ook had volgens enkele aanvragers soms een deel van de instellingen meer informatie dan anderen.
- De houding van de provincie. Aanvragers geven bijvoorbeeld aan dat de provincie zich opstelde als ‘tegenpartij’ die niet of nauwelijks van plan was af te wijken van de voorgenomen adviezen, dat de bescherming van ambtenaren belangrijker leek te zijn dan reflectie en dat er niet echt geluisterd werd.
- Dat de provincie de adviezen van de HAC niet (voldoende) ter harte heeft genomen.

In april 2025 heeft de Kunst van Brabant via een brief aan de Gedeputeerde dringend gepleit voor een integrale afweging en conclusie over de bezwaren/HAC adviezen en een generieke reparatie (van de gevolgen) van de subsidieregeling en voor de bezwaarmakers in het bijzonder. In deze brief benoemt de Kunst van Brabant ook dat de communicatie over de afhandeling van de bezwarenprocedure onduidelijk en niet eenvormig bleek, en dat hier pas na een oproep van de Kunst van Brabant verbetering in werd gebracht.⁴⁹

⁴⁹ Zie: <https://www.dekunstvanbrabant.nl/wp-content/uploads/2025/04/Brief-afhandeling-bezwaarprocedure-22-april-2025.pdf> (geraadpleegd op 26-2-2026).

Over de aanvullende adviezen die de adviescommissie heeft uitgebracht, geven verschillende aanvragers aan dat dit een herhaling van zetten was. Ook betrokkenen bij de beoordeling hebben aangegeven deze stap als ongemakkelijk te hebben ervaren, omdat ze in een defensieve rol terecht kwamen. Medewerkers van de provincie merken hierover op dat deze stap een vereiste is in de procedure.

Tot slot hebben verschillende aanvragers zich positief uitgesproken over de HAC, zowel de hoorzittingen als het advies. Ze geven aan dat de leden van de HAC goed doorvroegen en dat ze zich gehoord voelden.

8.3 Conclusies

Hoewel we geen uitspraken doen over de inhoud van de adviezen van de HAC en de besluiten van Gedeputeerde Staten, stellen we wel vast dat de doorlopen stappen passend zijn in een tenderprocedure, ook al kan ook gekozen worden voor een andere volgorde. Ook het aanvullende advies dat gevraagd is van de inhoudelijke adviescommissie, past binnen een tenderprocedure waarin deskundigen om advies is gevraagd voor de beoordeling van de aanvragen.

We constateren dat de provincie verrast was door het grote aantal bezwaren. Dat is begrijpelijk, het aantal bezwaren was ook aanzienlijk hoger dan in de vorige periode. We constateren ook dat de provincie niet goed was voorbereid op het behandelen van bezwaren. Er waren bijvoorbeeld geen afspraken met leden van de inhoudelijke adviescommissie gemaakt over het uitbrengen van aanvullende adviezen naar aanleiding van bezwaren. Ook de HAC had tijd nodig om alle zittingen plaats te kunnen laten vinden. Hierdoor, in combinatie met het grote aantal bezwaren, heeft de bezwaarprocedure veel te veel tijd gekost. Een bezwaarprocedure kost sowieso veel tijd en energie van aanvragers, en de lange tijd dat aanvragers in onzekerheid hebben gezeten heeft op veel aanvragers en instellingen een (emotionele) wissel getrokken. We concluderen dan ook dat ook deze fase heeft bijgedragen aan het wantrouwen van aanvragers richting de provincie.

We hebben onvoldoende (feitelijke) informatie tot onze beschikking om conclusies te kunnen trekken over de communicatie van de provincie tijdens de bezwaarprocedure en of er voldoende is gecommuniceerd.

9. Aanbevelingen

Op basis van de conclusies in de voorgaande hoofdstukken komen we tot aanbevelingen voor de provincie Noord-Brabant. We doen aanbevelingen voor ieder van de hiervoor behandelde fasen in het proces. We starten met een aanbeveling die vooraf gaat aan deze fasen.

Vooraf

Aanbeveling 1: Start tijdig met het aanstellen van een (intern) projectleider en het opstellen van een overzicht van alle stappen in het proces van subsidieverdeling en de bijbehorende planning. Houd vervolgens bij welke stappen zijn gezet en waarom.

- Benoem vroeg in het traject één (intern) projectleider die integraal verantwoordelijk is voor de inhoud en de voortgang van de regeling. Deze persoon bewaakt de planning, overziet het gehele proces en zorgt voor goede afstemming met collega's (ook vanuit het subsidiebureau en de juridische afdeling) en eventuele externe partijen. Leg deze rol en de beschikbare tijd die hiervoor nodig is duidelijk vast. Borg hierbij ook dat de essentiële informatie niet slechts bij één persoon bekend is, en maak afspraken over achtervang.
- Stel in een vroeg stadium een overzicht op van alle procesfasen, acties en beslismomenten. Koppel hieraan een realistische planning met duidelijke mijlpalen en verantwoordelijken.
- Leg gedurende het traject alle relevante stappen en besluiten vast in een centraal logboek. Gebruik dit logboek als basis voor voortgangsbewaking en risicosignalering.

Fase 0: totstandkoming van de subsidieregeling

Aanbeveling 2: Geef het culturele veld in een vroeg stadium de kans om mee te denken over de keuzes in het cultuurbeleid van de provincie. Door het veld in een vroeg stadium te betrekken vergroot de provincie het draagvlak voor de kaders.

- Voor het betrekken van het culturele veld geven we de volgende aandachtspunten mee:
 - Wees duidelijk over de momenten waarop het culturele veld input kan leveren. Schep hiermee heldere verwachtingen over wanneer het culturele veld wordt gevraagd om input en wanneer het culturele veld wordt geïnformeerd over keuzes van de provincie.
 - Koppel op een transparante manier terug aan het culturele veld wat de provincie heeft gedaan met de opgehaalde input. Geef in de terugkoppeling beargumenteerd aan welke input is meegenomen en welke input niet.

Fase 1: vaststelling van de inhoud van de subsidieregeling

Aanbeveling 3: Verhelder de inhoudelijke keuzes die ten grondslag liggen aan de subsidieregeling.

- We raden de provincie aan om de inhoudelijke keuzes die ten grondslag liggen aan de subsidieregeling verder te onderbouwen en verhelderen, en hierover voor aanvragers goed vindbare informatie te publiceren. Het gaat dan bijvoorbeeld om de onderbouwing voor de keuze om de koppeling te maken met de BIS-subsidies uit de vorige periode, de keuze om te werken met subsidieplafonds per disciplines en de reden voor de hoogte van deze subsidieplafonds.
- We doen bewust geen aanbevelingen voor specifieke inhoudelijke keuzes: er zijn verschillende smaken mogelijk en de ene keuze is niet principieel beter dan de ander. Wel belangrijk is dat de keuzes passen bij de doelen van de provincie, goed onderbouwd zijn en dat hierover vervolgens helder wordt gecommuniceerd richting culturele instellingen. We geven ter inspiratie wel enkele opties mee die de provincie kan overwegen, inclusief fondsen/overheden die op deze manier werken.

- Sub-regeling en/of differentiatie in beoordelingscriteria. Door met sub-regelingen voor verschillende type instellingen te werken (bijvoorbeeld presenterende, programmerende, faciliterende organisaties) sluit de subsidieregeling beter aan bij de diversiteit aan culturele instellingen. Een alternatief is om alle instellingen binnen één subsidieregeling te behouden, maar differentiatie aan te brengen in de uitwerking van de (sub)criteria. De gemeente Den Haag heeft gewerkt met het differentiëren in de invulling van (sub)criteria op basis van de kerntaak van een instelling.
- Tweejarige subsidieregeling. Overwogen kan worden om naast de vierjarige regeling, ook met een tweejarige regeling voor professionele kunsten te werken, zodat er meer aansluiting is bij omvang en ervaringen van instellingen. Daarnaast vervult deze tweejarige regeling vaak een vangnetfunctie voor aanvragers die niet voor de vierjarige regeling gehonoreerd zijn. Onder andere de gemeenten Den Haag en Breda en de provincie Groningen en gemeente Groningen werken met een vier- en een tweejarige regeling voor professionele kunsten.
- Integrale afweging. Een alternatief om spreiding te borgen zonder disciplineplafonds vast te stellen is het toevoegen van een integrale afweging aan de beoordelingssystematiek. Daarbij worden voorlopige adviezen getoetst aan vooraf vastgestelde elementen, zoals geografische spreiding, spreiding over disciplines of inhoudelijke criteria zoals doelgroep-bereik. Op deze manier kunnen aanvragen in samenhang worden beoordeeld met het oog op een evenwichtige verdeling binnen het culturele veld. Essentieel is heldere definiëring en transparantie aan de voorkant. De gemeente Utrecht heeft hier ervaring mee.
- Invulling categorie A. Het is niet ongebruikelijk dat gemeenten en provincies bepaalde instellingen een uitzonderingspositie geven via begrotingssubsidies of vastgestelde functies. De gemeenten Den Haag en Rotterdam kiezen hier bijvoorbeeld ook voor. Tegelijkertijd is voor ons niet helemaal helder waarom de provincie Noord-Brabant ervoor heeft gekozen de koppeling te maken met de voorgaande periode van de landelijke BIS. Ook kent deze keuze de onlogische consequentie dat instellingen die in de nieuwe periode niet meer worden opgenomen in de BIS, wel in categorie A vallen. Ook is er een risico dat de situatie ontstaat waarin meer instellingen in de BIS terecht komen, waardoor categorie A substantieel groter wordt en er relatief minder budget resteert voor categorie B. Wij bevelen de provincie aan om de achterliggende redenering van de BIS-koppeling explicieter te motiveren, dan wel de koppeling los te laten en als provincie zelf een beargumenteerde keuze te maken welke instellingen van zodanig provinciaal belang zijn dat subsidiëring via categorie A gerechtvaardigd is.

Fase 2: aanvragen en beoordelen

Aanbeveling 4: Stel een duidelijke handleiding op voor aanvragers en zorg tijdens het aanvraagproces voor heldere communicatie.

- Neem in de handleiding voor aanvragers een toelichting over het volledige proces op, van het indienen van aanvragen tot en met de bezwaarprocedure. Neem hierbij de deadlines op en geef per onderdeel van de aanvraag heldere instructies. Door alle kerninformatie op één plek beschikbaar te maken, wordt het proces overzichtelijker en toegankelijker voor aanvragers.
- Maak helder hoe aanvragers gedurende het aanvraagproces met de provincie kunnen communiceren. Communiceer dat de provincie geen inhoudelijke vragen kan beantwoorden en dat contact met de leden van de adviescommissie niet mogelijk is. Geef ook aan wat wel mogelijk is – bijvoorbeeld het via email stellen van vragen over het proces of het opnemen van contact met de juridische afdeling.

- Schets in deze handleiding ook duidelijk hoe het verdere (beoordelings)proces eruitziet en benoem hierbij duidelijk welke rollen en verantwoordelijkheden de betrokken partijen (adviescommissie, Gedeputeerde Staten, Provinciale Staten) hebben.

Aanbeveling 5: Zorg voor een tijdig en doordacht wervingsproces en goede voorbereiding van adviescommissieleden. Tijdig betekent dat de adviescommissie benoemd is voordat de aanvraagperiode start.

- Stel een profiel op voor adviescommissieleden en voor de voorzitter. Besteed daarin expliciet aandacht aan de benodigde expertise, onafhankelijkheid en diversiteit binnen de adviescommissie.
- Zorg voor een duidelijke richtlijn over de invulling van de rol van de secretaris. Betrek de secretaris ook bij de voorbereiding van de adviescommissie.
- Verspreid dit profiel breed, zodat potentiële adviescommissieleden kunnen solliciteren. Maak afspraken over een helder sollicitatie- en selectieproces.
- Organiseer na aanstelling van de adviescommissieleden een kick-off bijeenkomst, waarbij aanwezigheid van de adviescommissieleden verplicht is. Leg hier uit wat de subsidieregeling inhoudt en ga in gesprek over de beoordeling op basis van de subsidieregeling. Mocht blijken dat er commissieleden zijn die zich niet kunnen vinden in de inhoud van de subsidieregeling, dan is dat aanleiding om niet met deze commissieleden verder te gaan.
- Besteed ook aandacht aan de voorbereiding van de schrijver(s). Zorg voor duidelijke instructies over de lengte en bewoording van de adviezen. Dit kan bijvoorbeeld door een voorbeeldformat te hanteren. Nodig schrijvers ook uit bij de voorbereiding en startbijeenkomst voor adviescommissieleden.

Aanbeveling 6: Kijk voor de beoordeling van gezonde bedrijfsvoering naar een langere periode terug en schakel voor de beoordeling hiervan ofwel specifieke expertise in binnen de adviescommissies, of laat een externe partij de beoordeling uitvoeren.

- Vraag niet enkel een jaarverslag over één jaar op, maar vraag de gegevens op over de afgelopen vier jaar. Zie bijvoorbeeld in het Beoordelingskader BIS 2025-2028 hoe de Raad voor Cultuur hiermee omgaat⁵⁰, en in de handreiking voor aanvragers hoe de provincie en gemeente Groningen hiermee omgaan⁵¹.
- Borg dat de expertise op dit onderdeel aanwezig is, ofwel binnen de adviescommissie, ofwel door toch een beoordeling door een externe partij te laten doen.

Aanbeveling 7: Zie er als provincie strikt op toe dat de adviescommissie beoordeelt volgens de vastgestelde criteria en richtlijnen.

Bepaal wie hiervoor verantwoordelijk is, waarbij het voor de hand ligt dat deze verantwoordelijkheid ligt bij de voorzitter en de secretaris. Borg dat de voorzitter en secretaris bij elke vergadering aanwezig zijn en actief toezien op een consistente toepassing van het beoordelingskader. Leg vast hoe met interpretatieverschillen wordt omgegaan.

Fase 3: besluitvorming

Aanbeveling 8: Betrek juristen in een eerder stadium en zorg dat wordt voldaan aan de vergewisplicht.

⁵⁰ Zie: <https://www.raadvoorcultuur.nl/documenten/2023/10/26/beoordelingskader-bis-2025--2028> (geraadpleegd op 27-2-2026).

⁵¹ Zie de handreiking aanvragers cultuursubsidies 2025-2028 hier: <https://cultuurnotagroningen.nl/documenten/> (geraadpleegd op 27-2-2026).

- Stuur niet het pakket met alle beoordelingen in één keer naar de juridische afdeling, maar betrek juristen al eerder in het proces, bijvoorbeeld door ze nadat de eerste beoordelingen te zijn geschreven een check te laten doen én ze vervolgens de adviescommissie te laten informeren over eventuele aandachtspunten.
- Bepaal vooraf hoe de vergewisplicht wordt uitgevoerd (maak bijvoorbeeld een checklist ter ondersteuning) en reserveer voldoende tijd in het proces voor de vergewisplicht.

Aanbeveling 9: Zorg voor een helder afrondend document waarin de besluitvorming en de keuzes zijn toegelicht.

Beschrijf daarin het doel en de doelgroep van de subsidieregeling, de inrichting en het verloop van het proces en de relatie tussen de uitkomsten van het proces en de provinciale doelstellingen. Licht ook transparant toe of en hoe Gedeputeerde Staten zijn afgeweken van het advies van de adviescommissie.

Fase 4: bezwaren

Aanbeveling 10: Wees voorbereid op mogelijke bezwaren door hierover vooraf afspraken te maken met de Adviescommissie Professionele Kunsten en de Hoor- en Adviescommissie en door hiervoor tijd te reserveren.

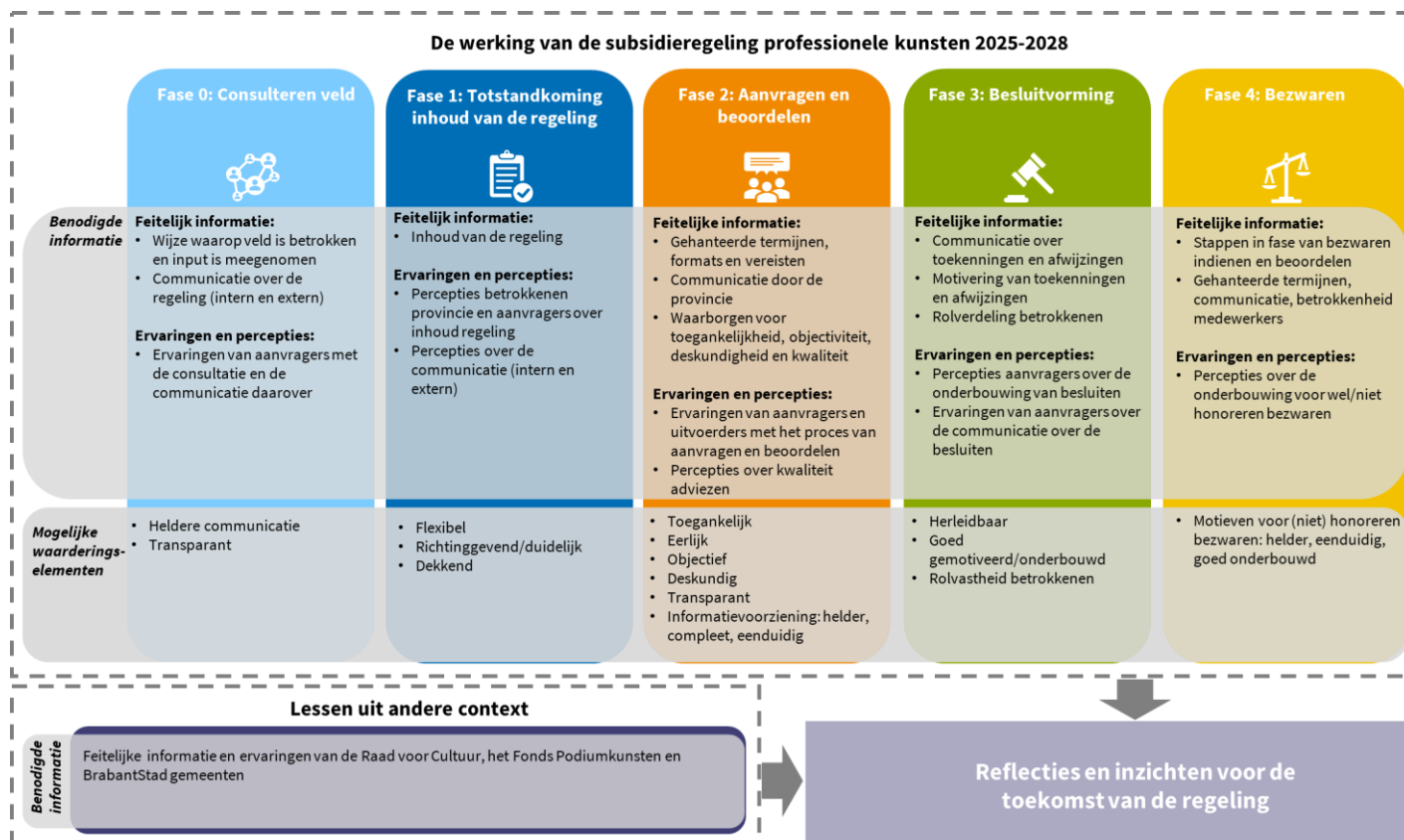
Informeer betrokken partijen vooraf duidelijk over het proces en de stappen die volgen bij een bezwaarprocedure. Reserveer tijd voor een eventuele aanvullende adviesronde. Plan bij voorbaat enkele momenten in met adviescommissieleden, zodat bij een bezwaar snel en consistent kan worden gehandeld.

Overwegingen tot slot

Tot slot geven we enkele overwegingen mee bij bovenstaande aanbevelingen. Ten eerste realiseren we ons dat de opvolging van bovenstaande aanbevelingen iets vraagt van de provincie, in termen van capaciteit en manier van werken. Die capaciteit is er niet altijd. Mocht er onvoldoende capaciteit zijn om alle aanbevelingen op te volgen, dan raden we de provincie aan om heldere keuzes te maken, en ook aan te geven waaraan geen opvolging gegeven wordt.

Ten tweede constateren we in deze evaluatie dat er spanning is tussen het culturele veld in Noord-Brabant en de provincie. Hierdoor ligt het proces bij de subsidies voor professionele kunsten onder een vergrootglas, en leidt iedere onzorgvuldigheid tot bevestiging van het wantrouwen. Een zorgvuldig, herleidbaar en transparant proces helpt bij het vergroten van het draagvlak. Tegelijkertijd is er meer nodig voor het herstel van vertrouwen. Het overstijgt onze opdracht om hier uitgebreid op in te gaan, maar we geven de provincie wel ter overweging mee dat het belangrijk om het contact met het culturele veld te versterken. De provincie is hier al mee begonnen, door vanuit de afdeling cultuur bij de culturele instellingen langs te gaan. Ook maakt deze context het ons inziens extra belangrijk dat de provincie transparant is over de opvolging van de aanbevelingen uit deze evaluatie. Dat kan bijvoorbeeld door een bijeenkomst te organiseren en het culturele veld te vragen welke aanbevelingen wat hen betreft het belangrijkste zijn. Vervolgens is essentieel dat de provincie de uiteindelijke keuzes terugkoppelt.

Bijlage I: Evaluatiekader

Figuur 8. Evaluatiekader.

Bijlage II: Overzicht gesprekspartners

Categorie	Gesprekspartners
Provincie	Gedeputeerde Energie, Cultuur, Sport, Erfgoed en Vrijetijd 6 Ambtenaren van de afdeling Cultuur 3 Ambtenaren van de afdeling Juridische Zaken 5 Ambtenaren van het subsidiebureau Coördinerend secretaris en behandelend secretaris van de Hoor- en Adviescommissie (HAC)
Adviescommissie	2 Leden van de adviescommissie Voorzitter van de adviescommissie Secretaris van de adviescommissie Schrijver van adviezen
Overige stakeholders	Bestuurslid van de Kunst van Brabant Voorzitter adviescommissie Amateurkunsten Teamleider Kunstloc
Aanvragers	BioArt Laboratories Body of Art Bureau Pees EKWC Emoves Festival Cement Festival op de Grens Maker Days MINOUX Paradox Jazz Orchestra Schipper & van Gucht Schoenenkwartier Sounding Bodies Stichting Sample Culture Studio KASBOEK Tilt Wildpark Witte Rook
Andere subsidieverstrekkers	Beleidsmedewerker Gemeente Den Bosch Beleidsmedewerker Gemeente Tilburg Directeur Stichting Cultuur Eindhoven Secretaris Fonds Podiumkunsten Voorzitter en coördinerend secretaris Raad voor Cultuur Wethouder en beleidsadviseur Gemeente Breda Wethouder Gemeente Eindhoven

Tabel 3. Overzicht gesprekspartners.

Bijlage III: Documentenlijst

Adviescommissie Professionele Kunsten Noord-Brabant 2025-2028 (2025). Aanvullende adviezen naar aanleiding van de bezwarenprocedure.

Adviescommissie Professionele Kunsten Noord-Brabant 2025-2028 (2025). Aanvullende informatie naar aanleiding van de bezwarenprocedure.

Adviescommissie Professionele Kunsten Noord-Brabant 2025-2028 (2024). Totaaladvies meerjarenregeling professionele kunsten 2025-2028.

Adviescommissie Professionele Kunsten Noord-Brabant 2025-2028 (2024). Rangschikkingen Categorie A.

Adviescommissie Professionele Kunsten Noord-Brabant 2025-2028 (2024). Rangschikkingen Categorie B.

De Kunst van Brabant (2025). Brief over de Afhandeling bezwaarprocedure Regeling Professionele Kunsten 2025-2028/adviezen HAC.

De Kunst van Brabant (2025). Mail over voortgang bezwaarprocedure.

De Kunst van Brabant (2025). Persbericht: Uitslag bezwarenprocedure Regeling professionele kunsten 2025-2028.

Ellen Hardy (2023). De kunst van het financieren: financiering van de kunst.

Gedeputeerde Staten (2023). Beslisdocument drieëndertigste wijziging van de Subsidieregeling hedendaagse cultuur Noord-Brabant.

Gedeputeerde Staten (2023). Statenmededeling Uitgangspunten meerjarige subsidies voor culturele instellingen in 2025-2028.

Gedeputeerde Staten (2023). Wijziging van de Subsidieregeling hedendaagse cultuur Noord-Brabant en de openstelling van een nieuw aanvraagtijdvak.

Gedeputeerde Staten (2024). Beslisdocument verdeling subsidie in het kader van de Subsidieregeling hedendaagse cultuur Noord-Brabant, paragraaf 1 Professionele Kunsten 2025-2028.

Gedeputeerde Staten (2024). Reglement Adviescommissie Professionele Kunsten 2025-2028.

Gedeputeerde Staten (2024). Statenmededeling vaststellen verdeling subsidie in het kader van de Subsidieregeling hedendaagse cultuur Noord-Brabant, paragraaf 1 Professionele kunsten 2025-2028.

Gedeputeerde Staten (2025). Beslisdocument beslissingen op bezwaar Subsidieregeling Hedendaagse Cultuur, paragraaf 1 Professionele kunsten 2025-2028.

Gedeputeerde Staten (2025). Beslisdocument honorering vier subsidieaanvragen in het kader van paragraaf 1 van de Subsidieregeling hedendaagse cultuur Noord-Brabant.

Gedeputeerde Staten (2025). Beslissing op bezwaar.

Gedeputeerde Staten (2025). Schriftelijke vragen over de gang van zaken rond cultuursubsidies 2025-2028.

Gedeputeerde Staten (2025). Statenmededeling beslissingen op bezwaarschriften Subsidieregeling Hedendaagse Cultuur paragraaf 1 Professionele kunsten 2025-2028.

Hoor- en adviescommissie voor de behandeling van bezwaarschriften en klachten Noord-Brabant (2025). Advies over het bezwaar tegen het besluit tot weigering subsidie op grond van de Subsidieregeling hedendaagse cultuur Noord-Brabant, § 1 Professionele kunsten 2025 – 2028.

Jeroen Bartelse en Paul Adriaanse (2025). Slimmer, eerlijker en goedkoper: zo kun je cultuursubsidie beter verdelen.

Lysias (2021). De Kunst van het Harmoniseren.

Provincie Noord-Brabant (2022). Beleidskader Levendig Brabant 2030.

Provincie Noord-Brabant (2023). Aanvraagformulier hedendaagse cultuur Noord-Brabant, paragraaf 1, professionele kunsten 2025-2028.

Provincie Noord-Brabant (2023). Memo: Handreiking Adviescommissie Professionele Kunsten 2025-2028.

Provincie Noord-Brabant (2023). Persbericht: Provincie stelt ruim 30 miljoen euro beschikbaar voor ondersteuning professionele kunsten.

Provincie Noord-Brabant (2023). Presentatie cultuursubsidies provincie Noord-Brabant: Stand van zaken.

Provincie Noord-Brabant (2023). Subsidieregeling hedendaagse Cultuur Noord-Brabant.

Provincie Noord-Brabant (2024). Levendig Brabant Uitvoeringsagenda 2024-2027.

Provincie Noord-Brabant (2024). Mail over voortgang behandeling van bezwaar.

Provincie Noord-Brabant (2024). Persbericht: Impuls voor professionele kunst in Brabant.

Provincie Noord-Brabant (2024). Profielschets voorzitter en leden Adviescommissie Professionele Kunsten 2025-2028.

Provincie Noord-Brabant (2024). Verslag overleg reflectie meerjarige professionele kunsten 2025. *Intern document*.

Provincie Noord-Brabant (2025). Persbericht: Zes culturele organisaties ontvangen alsnog €2,6 miljoen.

Raad voor Cultuur (2024). Toegang tot cultuur; Op weg naar een nieuw bestel in 2029.

Raad voor Cultuur (2025). Briefadvies nieuw cultuurbestel vanaf 2029.

Simon van den Berg en Rosalie Fleuren (2025). De missverkiezing van de podiumkunsten: wat iedere maker moet weten over tenderprocedures.

Tweede Kamer (2025). Vergaderjaar 2025–2026, 31 482, nr. 129, brief van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aangaande Cultuursubsidies.

KWINK groep biedt inzicht, structuur en inspiratie voor een sterke publieke sector. Dat doen we door te onderzoeken en te adviseren.

We zijn nieuwsgierig, betrokken en precies. We duiken met plezier in onderwerpen die we al kennen én in onderwerpen die nieuw voor ons zijn. We doen ons werk graag samen: met collega's, met andere bureaus en met onze opdrachtgevers en de organisaties die betrokken zijn bij onderzoeks- en adviestrajecten. Kenmerkend voor onze aanpak is dat we scherp doorvragen en pas iets beweren als we het goed uitgezocht hebben.

KWINK
GROEP

KWINK groep | +31 (0)70 35 96 955
Nassaulaan 1 | 2514 JS Den Haag
www.kwinkgroep.nl